

EPA

2004-2014

A *MAGYAR GRAFIKA* DIGITÁLIS VÁLTOZATA
A MEK EGYESÜLET MEGBÍZÁSÁBÓL
AZ INTERNET SZOLGÁLTATÓK TANÁCSÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
E-SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁGÁN,
AZ E-KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK OSZTÁLYON,
2014-BEN,
AZ ELEKTRONIKUS PERIODIKA ARCHÍVUM
ÉS ADATBÁZIS FENNÁLLÁSÁNAK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

IV. ÉVFOLYAM 6. SZÁM. 1923 AUGUSZTUS

A
GRAFIKAI IPARÁGAK
FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ
**MAGYAR
GRAFIKA**

SZERKESZTI ÉS KIADJA
BIRÓ MIKLÓS

LABOR
IMPROBUS
OMNIA VINCIT

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST VI, ARADI UCCA 8

Betű és lénia Nyomógépek Szaküzletek

Első Magyar Betűöntőde rt. Budapest VI, Dessewffy uca 32. Divatos szöveg- és címbeűk minden nyelvhez. Síma és mintázott rézlénák. Elvállalja egész nyomdai berendezések szállítását. Telefon: 23-70.

Freund-Barát-féle papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Akadémia uca 3. Telefon: 82-35.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest V, Csáky uca 49. (Bejárát Wahrmann uca 16.) Telefon: 21-91.

Universal grafikai szaküzlet rt. Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon József 48-12.

Ad. Alt Fachgeschäft, Zürich 7, Treichlerstr. 5.
Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest V, Csáky uca 49. (Bejárát Wahrmann uca 16.) Telefon 21-91.

Freund-Barát-féle papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Akadémia uca 3. Telefon 82-35.

Klein Ernő gépműhelye Budapest VII, István út 4. Telefon József 72-39. A *Böhm & Herber* würzburgi gyorsajtógár vezérképviselője. Új és javított nyomógépek állandóan raktáron.

Pusztai Zsigmond grafikai szaküzlet Budapest V, Tátra uca 6. Telefon 31-43.

Universal grafikai szaküzlet rt. Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon József 48-12.

Wörner J. és Társa gépgyár rt. Budapest V, Váci út 48. Telefon 14-69 61-90.

Ad. Alt Fachgeschäft, Zürich 7, Treichlerstr. 5.
Freund-Barát-féle papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Akadémia uca 3. Telefon 82-35.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest V, Csáky uca 49. (Bejárát Wahrmann uca 16.) Telefon 21-91.

Goldstein Adolf Utóda grafikai szaküzlet Budapest VII, Kazinczy uca 32. Telefon József 123-95. Raktáron tart festéket, fűződrót, matricaport s minden egyéb nyomdai anyagot.

Horvát Lajos grafikai szaküzlet rt. Budapest VI, ker., Aréna út 80. Telefon József 32-03. Az ország egyik legnagyobb grafikai gépraktára. Javításokat szavatosság mellett vállal.

Pusztai Zsigmond grafikai szaküzlet Budapest V, Tátra uca 6. Gépek, szerelvények, anyagok és festékek raktára. Elsőrangú képviseltek. Teljes nyomdai berendezések szállítását is vállalja. Telefon 31-43.

Universal grafikai szaküzlet rt. Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon József 48-12. Új, használt és javított kö- és könyvnyomdai, könyvkötészeti gépekből a egyéb felszerelésekből, anyagokból nagy raktárt tart.

Betűfém

„Ofé” Olvasztó és Fémértékesítő VI, Vasvári Pál uca 8. Telefónhívó 94-68. Linotype-, stereotypólm, angol ön, antimón a legjobb minőségben állandóan raktáron. Ólomslakért cserébe ólomot ad.

Magyar Ólomárugyár és Fémkereskedelmi rt. Garantált összetételű betűfém nyomdák, tömön-tődék és betűöntődék részére. Ólom, angol ön és antimón napi áron. Fémhulladékot, salakot is. - hamut vásárol. Budapest VI, Forgách uca 4. Telefon 110-45, 176-76.

Gépjavítás

Klein Ernő gépműhelye Budapest VII, István út 4. Telefon József 72-39. Gépjavításokat, gép-átalakításokat, szerelést, transzmisszióberendezést szakszerűen és gyorsan eszközöl.

Róna és Pusztai grafikai gépek és szerelvények gyára Budapest III, Bécsi út 42. Telefon 54-48.

Wörner J. és Társa gépgyár rt. Budapest V, Váci út 48. Telefon 14-69 és 61-90.

Gépgyárak

Dresdener Schnellpressenfabrik A.-G. és a Preusse & Comp. A.-G. Leipzig, Magyarország és az utóállamok részére képvisel **Freund-Barát-féle** papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Akadémia uca 3. Telefon 82-35.

Róna és Pusztai grafikai gépek, vas- és fém-szerelvények gyára Budapest III, Bécsi út 42. Telefon 54-48.

Wörner J. és Társa gépgyár rt. Budapest V, Váci út 48. Telefon 14-69 és 61-90.

Litográfia

Ad. Alt Fachgeschäft, Zürich 7, Treichlerstr. 5. Átnyomópapírok és nedves transzparenszpapír és az összes cikkek kaphatók a **Freund-Barát-féle** papírnagykereskedés és grafikai szaküzletben Budapest V Akadémia uca 3. Telefon 82-35.

Kallina Zdenko grafikai szaküzlet. Mindenfajta litónyomópapír és az összes szükséges cikkek; litográfkövek. Budapest VIII, Mátyás tér 16. Telefon József 14-16.

Papírneműgyár

„Steyrer-müli” papírgyár különlegességei: műnyomó-, kromó-, pausz-, pergamenpótló-, rajz- és egyébfajta papírook. Magyarországi vezérképviseltek: **Freund-Barát-féle papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet** Budapest V, Akadémia uca 3. Telefon 82-35.

Hartmann Vilmos papírkereskedelmi rt. a Leykam-Josefethali rt., a Pitteni papírgyári rt., a Heinrichsthal papírgyári rt., a Roeder Gusztáv és fia és a Rózsashegyi cellulóze- és papírgyár rt. képviselője Budapest VI, Eötvös uca 9.

Vértési Aladár levélboríték- és papírneműgyár Budapest IV, Fővám tér 4. Telefon József 102-51. József 102-52. József 62-49.

Festékek

Ad. Alt Fachgeschäft, Zürich 7, Treichlerstr. 5.
Berger és Wirth kö- és könyvnyomdai festékgyár, hengeröntöde. Budapest IX, Márton uca 19. Telefon József 6-35.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest V, Csáky uca 49. (Bejárát Wahrmann uca 16.) Telefon 21-91.

Gebr. Schmidt G. m. b. H. Frankfurt a/M, kö- és könyvnyomdai festékek lerakata: **Freund-Barát-féle papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet** Budapest V, Akadémia uca 3. Telefon 82-35.

Hans Wunder G. m. b. H. kö- és könyvnyomdai festékgyár Berlin-Wilhelmsberg. Vezérképviseltek és egyedüli raktár: **Goldstein Adolf Utóda grafikai szaküzlet** Budapest VII, Kazinczy uca 32. Telefon József 123-95.

Kast & Ehinger G. m. b. H. nyomdafestékgyár magyarországi fióktelepe Budapest IV, Ferenciek tere 4. Telefon 46-08. Gyárak: Wien, Stuttgart és Newyorkban.

Lorilleux Ch. és Társa, a világ legrégibb és legnagyobb nyomdai festékgyára. Iroda: Budapest IV, Ferenc József rakpart 27. Gyár Budafokon. Telefon 37-58 és 83-29.

Universal grafikai szaküzlet rt. Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon József 48-12. **Dr. Gustav Wicke** berlin-tempelhofi festékgyár magyarországi vezérképviseltek.

Hengeranyag

Berger és Wirth kö- és könyvnyomdai festékgyár, hengeröntöde Budapest IX, Márton uca 19. Hengeröntést vállal a legjobb anyagból. Jobb és olcsóbb a házi öntésnél. Telefon József 6-35.

Freund-Barát-féle papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Akadémia uca 3. Telefon 82-35.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest V, Csáky uca 49. (Bejárát Wahrmann uca 16.) Telefon 21-91.

Lorilleux Ch. és Társa, a világ legrégibb és legnagyobb nyomdai festékgyára, hengeranyaggyár és hengeröntöde. Iroda Budapest IV, Ferenc József rakpart 27. Gyár Budafokon. Telefon 37-58 és 83-29.

Universal grafikai szaküzlet rt. Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon József 48-12.

Könyvkötészet

Ad. Alt Fachgeschäft, Zürich 7, Treichlerstr. 5. Vásznon könyvkötészetek, nyomdák és dobozgyárak részére **Freund-Barát-féle papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet** Budapest V, Akadémia uca 3. Telefon 82-35.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest V, Csáky uca 49. (Bejárát Wahrmann uca 16.) Telefon 21-91.

Moskovits Emil Budapest V, Klotild uca 22. Grafikai textil, könyvkötőváznak és papírook. Telefon 2-23, 165-25 és 191-34.

Klissék

Sokszorosító ípar rt. Budapest VIII, Tisza Kálmán tér 6. Telefon József 2-85.

HORVÁT LAJOS GRAFIKAI SZAKÜZLETE R-T BUDAPEST

Szállít azonnal raktárról teljes **KÖNYVNYOMDAI, KÖNYVOMDAI, KÖNYVKÖTÉSZETI, DOBOZGYÁRI** berendezéseket és mindennemű szerelvényeket Gépek javítása szavatosság mellett

IRODA ÉS RAKTÁR: VII. ARÉNA ÚT 80
TELEFÓN: JÓZSEF 32-03
GYÁRTELEP: III. FÉNYES ELEK UCCA 4
TELEFÓN 121-38

KALLINA ZDENKO GRAFIKAI SZAKÜZLET Budapest VIII, Mátyás-tér 16 TELEFÓNSZÁM JÓZSEF 14-16

Litográfiai, kö- és offsetnyomás részére speciális beszerzési forrás. Könyvnyomdai gépek, fűződrót, gyorsajtó- és rotációs-szalagok raktára. A *Leipziger Schnellpressenfabrik, a Farbenfabrik Otto Baer Radebeul-Dresden és August Fomm könyvkötészeti gépgyár Leipzig-Reudnitz képviseltek.*

Magyar Grafika

A

grafikai iparágak fejlesztését szolgáló folyóirat

Szerkeszti és kiadja: *Biró Miklós*

Budapest, 1923 augusztus hó

IV. évfolyam. Megjelenik június és július hó kivételével hónaponként egyszer. Felelős szerkesztő Wanko Vilmos. Főmunkatárs Kun Mihály és Novák László. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VI. Aradi uca 8. sz. Telefonszámok: 92-70, 23-45 és 98-70

Előfizetési díj fél évre 10000 korona. Egyes szám ára 2000 korona. Romániában 22 lei, Jugoszláviában 12 dinár, Szlovénzkóban 6^č korona. Hirdetések cicerósoranként 120 korona, mely díj a minimális nyomtatványtarifa esetleges drágulásával azonos százalékkal emelkedik

A NEGYEDIK ÉVFOLYAM VI. SZÁMÁNAK TARTALMA: *Kner Imre*: Göteborg (egy melléklettel és egy képpel). — *Havas Mór*: Újabb haladás a tömöntés terén (két ábrával). — *Rasofszky Andor és Wanko Vilmos*: A hirdetés és a hirdetészedés (nyolc melléklettel 32 példával). — *Kner Imre*: Gyulai generális imádságos könyve (két oldal melléklettel). — Intimitások az ujságnagyüzemből. (Első közlemény.) Németből fordította *Figyelő*. Az apró közlemények főcímei: Művészet. — Új betűk és díszek (mintasorokkal és díszekkel). — Nyomtatástechnika. — Feljegyzések. — Kritika. — Pályázat. — Szakirodalom. — Külföld

Göteborg

Árta *Kner Imre*

A háború utáni Európa a züllésnek, a gazdasági és erkölcsi pusztulásnak olyan szomorú képét mutatja, a háború annyi szép eszmét, annyi kezdeményezést és a kulturális szervezkedés annyi eredményét temette maga alá, hogy annak, aki a saját szűk munkakörén túl fekvő dolgok iránt is érdeklődik, kétségbeesve kellene a jövőre gondolnia, ha nem volna néhány szerény, de biztató jel arra, hogy a romok fölött egy új, talán jobb Európa, egy új világ van kialakulóban. Ezek között a jelek között a legbiztatóbb az emberi szervezkedés sokkal tudatosabb fejlődése, a kultúra eredményeinek biztosítására, megővésére, kicserélésére irányuló emberi akarat fellépésének szervezettebb formái, mint aminőkkel a háború előtt találkoztunk. Sajnos, a kultúra eredményei ma sokkal szűkebb rétegek tulajdonát képezik, mint a háború előtt, sokkal kevesebb ember veheti ki a részét a jövőre irányuló magasabbrendű kultúr munkából, de ez talán csak átmeneti és látszólagos állapot. Ha az ipar a pusztulás után megint annyira újraszerveződik és a kereskedelmi kapcsolatok annyira kialakulnak, hogy a tömegtermelés és az árucseré ismét zavartalanul lehetővé

válk, akkor ismét egy új fellendülés korának kell elkövetkeznie, s az ezáltal nyújtandó kulturális lehetőségeket sokkal több ember és sokkal intenzívebben fogja kihasználni, mint a háború előtt.

Mert kétségtelen, hogy a háború által felkavart nagy forgalom és hosszú évekig tartó vándorlás éppen olyan mély kultúrhatások forrása lesz, mint az ókori nagy népvándorlások, vagy a keresztes-hadjáratok. A háború sok-sok embert hajszolt végig az egész földgömbön. Olyan emberek, akik egész életükben nem hagyták el lakóhelyüket, végigvándorolták a különféle nagyvárosok garnizonjait,

megfordultak a frontokon, távoli országokba kerültek hadifoglyok gyanánt, és megismerkedtek másfajta emberekkel, más társadalmi és termelési viszonyokkal, mint amilyenek között eddig élhettek. A gyors és gyakori gazdasági és társadalmi változások gondolkozásra készítik még azt az ember-típust is, amely a háború előtti időkben a minél kevesebb gondolkodást, a taposómalmot tartotta ideáljának. Még az egyszerű falusi földmunkás is ezer és ezer benyomást, tapasztalatot, új ideát hozott haza magával, amely összehasonlításra, gondolkozásra készíti, — meny-

WALDEMAR ZACHRISSON

nyivel tágabb látókörrel érkezett hát haza az az ipari munkás, vagy középosztályhoz tartozó polgár, aki már azelőtt is intenzívebben érdeklődött a köz dolgai iránt. A nyelvtanulás, a távoli dolgok iránt való érdeklődés egyre hatalmasabban fokozódik, és hogy az emberek érdeklődési köre a hadviselt országokban milyen változáson ment keresztül, arról a könyvkereskedők és kiadók sokat és érdekeset tudnának mondani.

Az emberi érdeklődésben bekövetkezett hatalmas fordulatról tanuskodnak azok a változások is, amelyek az emberi szervezkedés terén mutatkoznak, s amelyekre fentebb céloztam. És bár a gazdasági süllyedés és pusztulás Európában egyelőre feltartóztathatatlanul látszik, kétségtelen, hogy a szervezkedés ügye az egész vonalon fejlődőben van. Az egyes osztályok szervezetei éppen úgy fejlődnek, mint az egyes foglalkozási ágaké, a munkások és munkaadók szervezetei éppen úgy megerősödnek, mint a kulturális és sportszervezetek. A leromlott Magyarországon a szaksajtónak és ezeknek a gazdasági szervezeteknek sokkal nagyobb befolyása és jelentősége van, mint azelőtt. Úgy látszik, hogy a nehéz idők megtanították az embereket arra, hogy sok súlyos problémát csak szervezett együttműködéssel lehet megoldani. És ha egyes tudományos és kulturális szervezetek egyelőre a pusztulás képét mutatják is, minden szervezetnek van olyan magja, amely ezt a vihart túléli, minden téren van egy kis csapat, amely az önfeláldozásig menő áldozatkészséggel és hittel folytatja a munkát és őrzi az eredményeket addig, amíg a jobb jövő elkövetkezik.

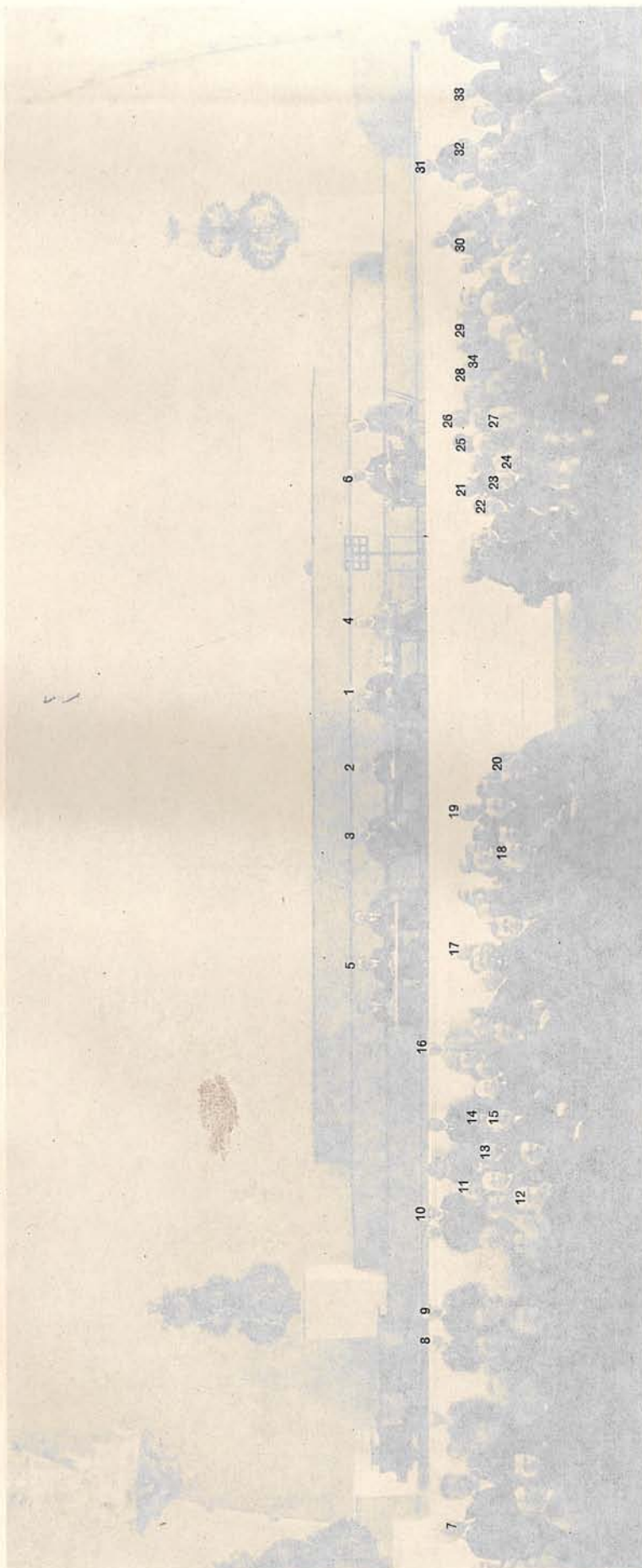
Míg a hivatásos politikusok, közgazdászok és katonák hiába fáradoznak azon, hogy a világ új, a nyugodt termelést és cserét lehetővé tevő rendjét megteremtsék, a kulturális és szakma szerinti szervezkedés átcsap az országhatárokon. Még mindnyájan emlékezhetünk a fegyverszünet napjaira, amikor egyszerre milliók ugráltak ki az árkokból és tódultak egymás felé, hogy egymás keblére boruljanak. Ezeket a tömegeket a számukra érthetetlenül távol és magasan lejátszódó események mint ellenségeket kergették egymás ellen, de szemtől-szembe találkozáskor csak az embert, csak a kollégát, az ugyanazon problémákkal viaskodó polgárt vagy munkást látják egymásban. Lassanként minden szakma művelői megtalálják a módot arra, hogy tapasztalataikat, eredményeiket szervezett formák között cserélhessék ki, egymáson

legalább tanáccsal segítsenek, a felmerült súlyos problémák közös megoldását megkíséreljék.

Vannak, akik azt hiszik, hogy ezek a kísérletek igen nagy jelentőséggel bírnak, s hogy a nemzetközi érintkezésnek ezek a talán nem egészen új, de a háború óta egyre gyakrabban igénybevetett módszerei és formái alkalmasak arra, hogy az embereket közelebb hozzák egymáshoz, s egy új nemzetközi szellemet fejlesszenek ki, amely majd megkönnyíti a világ új berendezését és megteremti a kölcsönös bizalomnak és megértésnek azt a légkörét, melyben a világ mai súlyos problémái megoldhatók lesznek.

Ezek közé a hívők közé tartozik az a lelkes kis nyomdászcsapat, amely Waldemar Zachrissonnal az élén a nyomdatulajdonosok első nemzetközi kongresszusát összehívta, Göteborg városának, egy semleges állam legnagyobb kikötőjének 300 éves jubileumát és az erre az ünnepre rendezett kiállítást használva fel alkalmul. A göteborgi kongresszus összehívói abból a gondolatból indultak ki, hogy az összes ipari szakmák között egyetlen egy sem olyan alkalmas erre a kísérletre, mint a miénk, amelynek művelői a sajtóval való kapcsolataik révén politikailag is tájékozottabbak, és ismertek arról, hogy bizonyos fokú idealizmussal végzik munkájukat. Hosszú évek türelmes munkájával, személyes kapcsolatok felhasználásával, nagy körültekintéssel és tapintattal szervezték meg ezt a találkozót s a tárgysorozatot is úgy állították össze, hogy abban minden nyomdász megtalálhassa azt, ami őt legjobban érdekli, egyforma teret adván a szervezeti, gazdasági, technikai, kulturális és művészi kérdéseknek, és módot nyújtva arra, hogy minden nemzet azon a területen mondhassa el mondanivalóit, amelyen a maga munkásságát a legértékesebbnek véli.

A hihetetlen személyi és gazdasági nehézségek dacára is el lehet mondani, hogy a kongresszus erkölcsi sikere igen nagy és a résztvevők számára igen fontos tanulságokkal szolgált. A néhánynapos találkozó eléggé nyilvánvalóvá tette, hogy az egyes országok nyomdaiparának helyzete sok tekintetben rokon módon fejlődik, hogy bizonyos eszmeáramlatok és bizonyos szervezeti formák nagyjából mindenütt ugyanúgy fejlődnek ki, és hogy ha nem is lehet egyik ország módszereit és eredményeit készen átvinni a másikba, de minden ország nagyon sokat tanulhat a többiektől, akárhányszor a legnagyobb és legfejlettebb a legkisebbektől, hogy

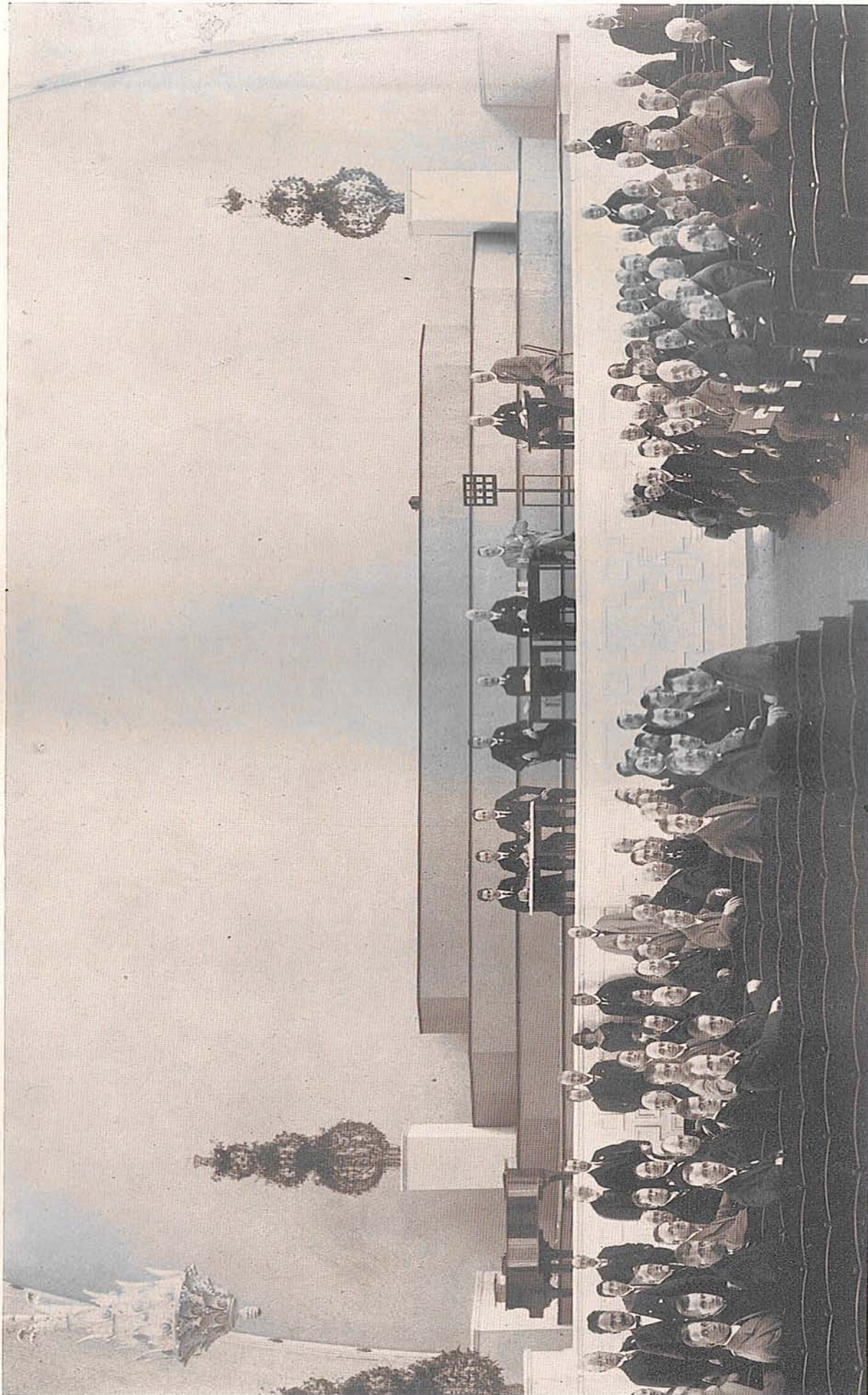

A GÖTEBORGI I. NEMZETKÖZI NYOMDÁSZKONGRESSZUS MEGNYITÓALÉNE 1933. JÚNIUS 4-6-ÁN
DIE ERÖFFNUNGSBITUNG DES I. INTERNATIONALEN BUCHDRUCKERKONGRESSSES IN GÖTEBORG AM 4. 5. JUNI 1933

1. Dir. Waldemar Zachrisson, Göteborg, Sverige. Elnök — I. Vorsitzender
2. R. A. Austen-Leigh, London, England. Elnök — I. Vorsitzender
3. Disp. Carl Z. Haeggström, Uppsala, Sverige. Alelnök — II. Vorsitzender
4. Dir. Harald Njholm, Stockholm, Sverige. Alelnök — II. Vorsitzender
5. Gustav C. Franchelli, Göteborg, Sverige. A kongr. jegyzője — Schriftführer
6. Bruno Zachrisson, Göteborg, Sverige. A kongr. titkára — Sekretär
7. Dir. Oscar Alarik, Göteborg, Sverige
8. Kommerzialrat Friedrich Jasper, Wien, Österreich
9. Ing. Oscar Alarik, Göteborg, Sverige
10. H. Reichel (Firma G. Westermann) Braunschweig, Deutschland

12. Dir. Erik Oldenburg, Stockholm, Sverige
13. C. Sauser, La Chaux de Fonds, Suisse
14. Kner Imre, Gyoma, Magyarország — Ungarn
15. C. J. Beckmann, Stockholm, Sverige
16. Const. Larsson, Stockholm, Sverige
17. Dir. Oscar L. Isacson, Göteborg, Sverige
18. Red. Ernst T. Ander, Karlstad, Sverige
19. Dir. A. V. Njlander, Helsingfors, Finnland
20. Dir. G. Lindgren, Göteborg, Sverige
21. B. A. Wiium, Kristiania, Norge

24. K. Rosendahl, Esbjerg, Danmark
25. Colonel H. Rivers-Fletcher, London, England
26. A. E. Goodwin, London, England
27. John Antonsson, Göteborg, Sverige
28. J. Drejer, Stavanger, Norge
29. J. Tandberg, Kristiania, Norge
30. George H. Carter, Public Printer of U. S. A. Washington
31. Stadtrat Hans Heenemann, Berlin, Deutschland
32. H. E. Poole, Brisbane, Queensland, Australia
33. Dir. Bo Löfgren, Stockholm, Sverige

A GÖTEBORGAI I. NEMZETKÖZI NYOMDÁSKONGRESSZUS MEGNYITÓÜLÉSE 1923. JÚNIUS 4-6-ÁN
DIE ERÖFFNUNGSSITZUNG DES I. INTERNATIONALEN BUCHDRUCKERKONGRESSSES IN GÖTEBORG AM 4-6. JUNI 1923.

tehát a nemzetközi együttműködés igen rövid idő alatt, a tapasztalatok szervezett kicserélése révén, nagy és konkrét eredményeket hozhat. De megmutatta a kongresszus azt is, és erkölcsi sikere éppen ebben van, hogy még ma is, amikor pedig a nemzetközi érintkezés igen feszült légkörben játszódik le, milyen könnyű a kölcsönös bizalom és megértés helyreállítása rokon foglalkozású és érdeklődésű emberek között. A közös mesterség, az életnek egyforma problémái olyan egyformán alakítják az egyes országok nyomdászainak sorsát, felfogását, sőt kultúráját és érdeklődési körét is, hogy már az első napon, a nyelvi nehézségek dacára is, szinte régi ismerősökként beszélgethettünk egymással s érintkezhetünk azokkal, akiket eddig csak messziről, a sajtóból, névről ismertünk.

Ebben van a göteborgi kongresszus igazi jelentősége. Minden résztvevő azzal az érzéssel tért haza, hogy vannak barátai a világ minden táján, minden országban, s hogy ezek a baráti kapcsolatok elég erősek arra, hogy a legkülönbözőbb befolyá-

sokkal is dacoljanak. Minden résztvevő kötelességének fogja érezni a nemzetközi kongresszusok ügyének ápolását és kötelességének fogja érezni, hogy az ipar eredményeinek nemzetközi cseréjét, a tanulságok nemzetközi közkinccsé tételének ügyét minden erejéből szolgálja. A verseny, amely a kongresszuson kialakult, olyan nemes, az egymás megértésének, az egymáson való segítségnek vágya olyan őszinte, hogy mindenki meg van győződve arról, hogy a kongresszust a későbbi találkozások és a szakma minden területén való eredményes együttműködés esztendeinek hosszú és szakadatlan sora fogja követni.

Mai számunkban bemutatjuk az I. nemzetközi nyomdászkonferenciát I. elnökének, Waldemar Zachrisson göteborgi nyomdásznak az arcképét, aki a maga törhetetlen hitével, nemes idealizmusával és nagy áldozatkészségével elsősorban tette lehetővé a kongresszus összeülését, és bemutatjuk a kongresszus első üléséről készült felvétel reprodukcióját, a nevesebb résztvevők autogramjaival egyetemben.

Újabb haladás a tömöntés terén

Arta Havas Mór

A nyomdaipar az utóbbi időben öröndetes haladásnak indult, és csak természetes, hogy mi magyar nyomdászok is lépést kívánunk tartani a korrallal, amidőn arra törekszünk, hogy üzemünket a modern technika újabb vívmányaival felszereljük. A nyomdaiparral szoros összeköttetésben álló stereotípálással mindig voltak bajaink. Mert ha már a lapkiadó és szerkesztő nagyon is nehezen kielégíthető igényeinek és kívánásainak mindenben megfelelően, a lehető leggyorsabban és leprecízebben állította elő a nyomda a lapot, a végén mindig nyitva maradt egy ajtó, amelyen a kritika jelentkezett, t. i., hogy sokáig tartott az utolsó oldal elkészítése az öntődében. Pedig ezirányban is lépést tartotunk a külfölddel. Hiszen tudvalevő, hogy a nyomdavidálmányok és lapkiadók közötti szerződések szerint a napilapok utolsó szedés-

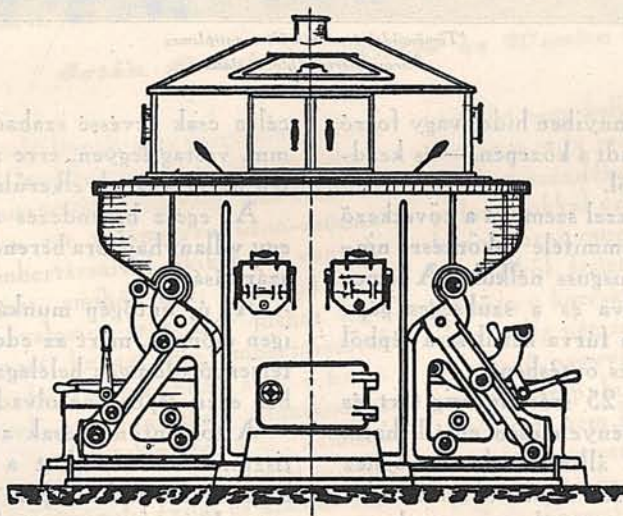
oldalának az öntődébe való leadása után 15 perc múlva, sok esetben 13 perc múlva a nyomda kész lappeldányokat szállított a rendelőknek.

Úgy érezzük, hogy az eddigi folytonos tömöntői mizériák ellen most megjött a segítség.

A Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg által gyártott és forgalomba hozott Winkler-rendszerű tömöntőgépet tartjuk arra alkalmasnak, hogy a tömöntést az egész vonalon — és pedig úgy a sima, mint a rotációs-tömöntést — alaposan megreformálja.

A főváros 3-4 nagyobb nyomdai üzemében most szerelnek ilyen öntőgépet és lapunk nyomdájában a múlt hét elején történtek egy ilyen Winkler-gépen az első próbaöntések — a teljes

siker jegyében. A következőkben röviden ismertetjük a gép működését és pedig elsősorban a rotációs-tömöntő-

Kettős rendszerű Winkler öntőgép
Winklers doppelter Giessapparat

gépét. Ezideig a következő eljárásokat ismertük: 1. a kezdetleges első eljárást, amidőn öntőkanállal öntötték az ólmot az öntőpalackba; 2. a félautomata-rendszert, amidőn szelepek és szivattyúk segítségével eresztették a fémeket az olvasztókemencétől teljesen független vagy hozzákapcsolt formába; 3. a teljes automata-rendszert, amidőn az öntött lemez az öntőgéphez szerelt apparátus segítségével adjusztáltatott és fúratott meg.

A kézi eljárás többé-kevésbé kellemetlen, de legfőbbként igen lassú munka. Ezen kellemetlenségeket főlegeseneknek tartjuk itt leírni. Csak azt említjük meg, hogy az ú. n. »Ausguss«-szal mennyi baj van, hogy mennyi ideig kell várni, míg a lemez annyira kihűl, hogy a formából kivethető. Azután következik az adjusztálás, szintén meglehetősen hosszadalmas eljárás; utána a kifűrés és lehűtés, és csak ezen hosszantartó eljárások után kaptunk egy olyan kész lemezt, amely sok esetben éppen a legkritikusabb időpontban, — amikor hátunk mögött a teljes szerkesztőség órával a kezében türelmetlenkedik, — fölmondja a szolgálatot, mert ekkor kishűl, hogy a lemez rossz, amennyiben hideg vagy forró öntés következtében lyuk támadt a közepén, — és kezdetjük az egész eljárást előlről.

A Winkler-féle öntőgép ezzel szemben a következő előnyökkel bír: Elsősorban semmiféle vaköntésre nincsen szükség, önti a lemezt Ausguss nélkül. A lemez teljesen készen, megadjusztálva és a szükséges gépcilinder-átmérőre megfelelően fűrva kerül ki a gépből a legkifogástalanabb, egyenletes öntésben.

Az öntés processzusa 24—25 másodpercig tart, és így 1 perc alatt két lemez kényelmesen előállítható. Ha tehát egy olyan ujságot állítunk elő, amelyhez 4 lemez kell, vagyis négyszeresen nyomunk, a matrica préseléséhez, kirakásához és szárításához — egy kompressz szövegoldalt véve alapul, — csak 5—6 percet, az öntési művelethez pedig 2 percet, összesen tehát 8 percet kell számítani. Egy matricáról körülbelül 6—8 lemezt lehet önteni. Most pedig térjünk rá, — ami a vállalkozóra nézve a legfontosabb, — a gép anyagi előnyeire.

Első helyen szerepel e tekintetben a felhasználandó ólom, amely 85% lágú ólom, 10% antimón és 5% angol ón vegyületekből áll és 250—270° eléggé alacsony hőfokkal tartatik üzemben, miáltal a fém nemesebb és drágább részei, ú. m. az antimón és angol ón nem égnek oly gyorsan ki. További anyagi előnye a gépnek a

tüzfelület kis térfogata és a lángoknak körben való célszerű vezetése és felhasználása. Kevés szemet vesz igénybe, összehasonlíthatatlanul kevesebbet, mint az eddigi olvasztókemencék.

A gépek természetesen nemcsak széntüzelésre, hanem villany-, légszusz- vagy kézihajtásra is berendezhetők.

Ami a kezelést illeti, egy 10—12 oldalas ujság előállításánál egy tömöntő elegendő a matricáláshoz és egy tömöntő a géphez, ami szintén jelentékeny előnyt képez anyagiak tekintetében, ha tekintetbe vesszük, hogy az eddigi eljárás mellett egy ilyen lap előállításához 3—4 tömöntőt alkalmaznak.

A matrica elkészítése az eddigi módon történhetik, de ha a Winkler-prés áll rendelkezésre, annál jobb.

A matricákat ezen célra csak kevésbé szabad nedvesíteni. A matrica 1 mm. vastag legyen, erre nagyon kell ügyelni kellemetlen üzemzavarok elkerülése végett.

Az egész berendezés tökéletességéhez tartozik még egy villanyhajtásra berendezett szárítódob a matricák szárítására.

Az új öntőgép munkasegységügyi szempontból is igen előnyös, mert az eddigi eljárás mellett állandóan terjengő ólomgáz belelegzése itt megszűnik, amennyiben ezen gépben az olvadó fém teljesen el van zárva.

A tömöntőnek csak arra kell ügyelni, hogy a géptisztántartása mellett a hőfok az előírt mértékben betartassék, ami a gépen alkalmazott pyrométer segítségével nagyon egyszerű dolog. Fizikai munkája mindössze a matrica behelyezéséből, a villamos indító megnyomásából és ha az öntőforma kinyílt, a lemez kivételéből áll.

Ha mindezen előnyökhöz, melyeket itt felsoroltunk, még az üzem folytonossága is biztosítva lesz, azt hisz-

Tömöntői úton készült autotípglemez
Stereotypierte Autotypplatte

szük, ez jelentős lépést jelent a tömöntödei fejlődés útján. A gép az öntési és adjusztálási folyamatot a munkás szemétől elvontan, csukott állapotában végzi, úgy hogy üzemzavarok a munkás által nem láthatók előre és nem akadályozhatók meg. Már pedig egy napilap előállításánál fontos, hogy biztosan dolgozhassunk. Miután itt Budapesten az öntőgépek még tényleges munkát nem produkálnak, arról meggyőződést ezideig nem szerezhettünk. Mindenesetre, legalább egyidőre, míg a kellő tapasztalatok birtokában nem leszünk, nem árt, ha a kézi öntőpalack tartalékban tartásával biztosítjuk magunkat, nehogy valami előre nem látott üzemzavar folytán az előállítandó lap megjelenése késedelmet szenvedjen.

Első képünk egy kettős Winkler öntőgépet ábrázol. Ezen gépek kettős és szimpla rendszerűek. Nem túl nagy lemezszükségletnél csak a fél gép működik, míg a második fél gép tartalékban áll.

Nem kevésbé fontos és a haladás feltűnő jeleit mutatja a flach-stereotipálás a Winkler-eljárás alapján.

A flach-öntőgép írásmagas és ciceró magasságú lemezek öntésére van berendezve, vízhűtéssel és villamos fűtéssel. A vízhűtés alkalmazása által a lemezek elhúzódása lehetetlenné válik, úgy hogy még az öntési felület teljes kihasználása mellett ($50 \times 60 \text{ cm}$) is teljesen egyöntetű lemezt kapunk.

A felületnek minden elhúzódása és elváltozása a villamos nyomás és vízhűtés által a lemez alsó részére szorul, ahonnan aztán a megfelelő gyalulás és frézéssel síma alapot nyerünk.

A kész lemez, mely a legkényesebb autotípiákból állhat, egy úgynevezett keményítő vagy nikkelező fürdőbe kerül, s 20–30 pernyi edzés után olyan lemezt kapunk, amelyről 50–60.000 nyomást a legkifogástalanabb kivitelben produkálhatunk.

Láttunk ezen eljárás alapján készült lemezekről nyo-

mott 3–4 színű nyomást, mely tökéletessége által a szakembert is megtevesztette, hogy nem litográfia útján készült nyomásról van-e szó. Második képünk egy ugyanily eljárás mellett készült klisé-tömöntvény le-nyomata, mely — azt hiszem — teljes mértékben ki fogja elégíteni a legkényesebb kívánságokat is.

A nyomdaipar eddigi tapasztalatainak összpontosítása által érték el ezt az eredményt egy bámulatosan egyszerű eljárással. A különböző segédgépek, úgy mint gyaluk, frézélők és egyebek a lehető legpontosabb és legprecízebb öszmunkát produkálják és ennek köszönhető a jó teljesítmény.

Sajnos, a mi valutáris viszonyaink ma nem igen teszik lehetővé még a tőkeerős vállalatoknak sem ezen tömöntöberendezést. A svájci frank különleges helyzete a magyar koronával szemben egyelőre legyőzhető akadályt képez.

Münchenben, a »Münchener Neueste Nachrichten« nyomdájában volt alkalmunk egy ily tökéletesen berendezett flach-stereotípiát üzemből látni, mely Hammerle hazánkfia vezetése alatt a legremekőbb eredményeket produkálja.

Itt készült egy nagy 16 oldalas, 13-as alakú, sok illusztrációval ellátott, hetenként kétszer megjelenő lap. A lap nyomása technikailag oly tökéletes, hogy a klisé tisztasága és szépsége az offsetnyomással is felveheti a versenyt, pedig csak egész közönséges rotációs gépen nyomták.

Azon tisztelt kartársaink, akiket az ujságtömöntés ezen újabb haladása érdekel és ezen újabb rendszerű körforgó-tömöntőgépet üzemből megtekinteni óhajtják, lépjenek érintkezésbe a Globus nyomda üzemvezetőségével, amely alkalmat fog arra adni, és mindenki meggyőződhetik róla, hogy amit írtunk, az nem a külföldi ipar felmagasztalása, hanem a valódi technikai sikernek elismerése kíván lenni.

A hirdetés és a hirdetésszedés

Írták Rasótszky Andor és Wanko Vilmos

Az emberi művelődésnek még a legalsóbb fokán levő társadalmakban is, ha valakinek feleslege van valamiben, amit értékesíteni vagy más valamivel becserelni óhajtana, ezt valamilyen úton-módon tudatnia kell olyan embertársaival, akik híján vannak annak, akik keresik azt, amiből neki feleslege van. De az is, aki keres valamit, csak úgy juthat legkönnyebb módon hozzá, ha ezt oly embertársaival közli, akiknek viszont bőven van abból, amit ő keres. Ez az igazság nemcsak az anyagiakra vonatkozóan helytálló, hanem a szellemiek tekintetében is; nemcsak az árura, a holt anyagra, hanem az emberi élet minden szükségletére nézve is. Némely ázsiai és afrikai néptörzseknél, amelyeknek még nincs könyvnyomatásuk és sajtójuk, még manapság is hivatásos kikiáltók végzik a hirdetést. A Keleten jártak közül ki nem ismeri a telál (kikiáltó) szerepét a törököknél? De még

messzire sem kell mennünk: itt van nálunk Magyarországon is, a vidéken a kidoboltatás intézménye!

Nem szándékozom itt a hirdetést történelmi visszapillantásokkal az »ab ovo transcendere« elve alapján boncolgatni, csupán csak arra mutatok rá, hogy hirdetés nélkül fejlett gazdasági élet nem képzelhető el. Hiszen a kereskedő és iparos kirakata is csak hirdetés, még pedig némaságában nagyon is beszédes. Azonban a pezsgő nagyvárosi életben hiába van bárkinek bármilyen szép kirakata: mindaddig, míg széles körök figyelmét nem hívja fel kirakatára és az abban kiállított árujára, nem tud olyan forgalmat teremteni üzletben, mint az, aki nem fukarkodik a hirdetéssel. »A jó bornak nem kell cégér« példaszó is csak ott állja meg a helyét, ahol kevés ember van együtt és ez a kevés ember egymás közt könnyen és gyorsan terjesztheti el a cégér nélküli jó bornak a jó hírét.

Minél nagyobb a felesleg, tehát a kínálat az illető cikkben a világ piacán, annál nagyobb szükség van annak minél szélesebb körökben való hirdetésére. A hirdetésnek szükségessége fokozódik, ha olyan cikkről van szó, amely nem okvetlenül szükséges a normális élet fentartására. De legnagyobb szükség akkor van a hirdetésre, amikor egészen új, eddig még nem termelt, vagy a köztudatba még át nem ment cikkeket akarunk terjeszteni, mert hiszen ebben az esetben az új cikk iránti szükségletet előbb úgyszólván kreálni, az igényeket támasztani kell az emberekben. Ezt pedig csakis minél erőteljesebb hirdetéssel lehet elérni.

Minél fejlettebb a kereskedelme és társadalmi kulturális élete valamely nemzetnek, annál szükségesebb a hirdetés. Ebből önként folyik, hogy a legötletesebb, a legkülönbözőbb kivitelű variációkban ékeskedő hirdetéseknek annak a nemzetnek időszaki sajtótermékeiben láthatjuk, amely a kereskedelemben és iparban való tökéletességéből kifolyóan, helyesen és fontosságának megfelelően fogta fel a hirdetésnek közgazdasági nagy jelentőségét.

A hirdetést a könyvnyomtató munkásokra vonatkoztatva: sohase felejtsük el, amikor hirdetést szedünk, hogy a hirdetések közlési díjaiból befolyó pénzösszegek adnak életerőt annak a lapnak vagy sajtóterméknek, amelynek megjelentetésében mi is közreműködünk; hogy ez közvetve nekünk is munkaalkalmat és megélhetést nyújtó vállalkozás; hogy mi is közvetve érdekeltek vagyunk a hirdetőnek minél fokozottabb kielégítésében, azaz a sajtótermékek anyagi segélyforrásainak minél erősebb csordogálásában.

Jól tudjuk, hogy a háboru előtt a kereskedelem, ipar és a kulturális élet képviselői jóval többet áldoztak a hirdetésre. Könnyen teheték, mert minden olcsó volt és a hirdetés költségeit könnyen áthárították a fogyasztókra; a nagy tengerben meg se kottyant a kis víz-többlét. Ám manapság, amikor a nagy tömegek fogyasztóképessége minimális, a hirdetés költségeit az árucikkeknek amúgy is magas ára tetejében csak részben és csakis a fogyasztásra jobban képes körökre lehet áthárítani. Ezért láthatjuk lépten-nyomon, hogy azok, akik békeidőben egész-, fél-, negyedoldalas hirdetésekkel adtak fel közlés céljából, ma 30, 20, 15, sőt 10 milliméter magasságú hirdetésekkel szerepelnek a sajtótermékekben. Ez a takarékosági törekvés hozta létre az új típusú hirdetést, a kurtaszavú kínálatot majdnem az egész vonalon. Fejtegetéseim tehát leginkább ebben a kiszabott keretben fognak mozogni; a hirdetésnek minden oldalról való egyetememes megvilágítását amúgy sem vindikálhatom magamnak, mivel ez olyan széles határ, amelyet egy ember nem tud bejárni. A fentebb szabott határok között ötféle hirdetés-csoport fedezhető fel. A hatodik típus volna a rajzolt és klisírozott hirdetés; minthogy én azonban csak a szedéstechnikával kapcsolatosan foglalkozom a hirdetéssel, az utolsó típust kihagyom fejtegetéseimből.

Nézzük tehát közelebbről ezeket a hirdetés-csoportokat.

Az első hirdetés-csoportba tartoznak azok a kisterületű hirdetések, amelyek a hirdető nevének és lakás-

címén kívül csupán a kínált árucikkek vagy az ajánlott ipari és egyéb fajta szolgálatok felemlítését tartalmazza. Ezt a hirdetés-csoportot két alcsoportba oszthatjuk. Az első alcsoportot oly hirdetések alkotják, amelyekben a hirdető cég közismertsége, nevének elterjedettsége olyan megoldást követel, amely szerint a cég nevét kell elsősorban feltűnően, nagyobb betűkkel szedni és csak másodsorban jön tekintetbe a kínált áruk felsorolása. Azt a tényt természetesen, hogy melyik hirdető neve közismert, nem döntheti el a szedő; ezt a körülményt a kézirat összeállításából úgyszólván ki kell szagolnia, minthogy vannak olyan, nem is igen közismert hirdető, akik nevük lanszíroztatásával akarnak reklámot csinálni és mintegy beleszuggérálni a közönségbe a nevüket. Ilyen megoldást a 6. és 8. példa mutat be. A második alcsoportba ezzel szemben azok a kisterületű hirdetések volnának sorolhatók, amelyekben a kínált árucikk vagy ajánlott ipari és egyéb fajta szolgáltatásnak nagyobb betűkkel való feltűnése a fő, minthogy a hirdető nevének itt csak mellékes szerepet szánt. 1., 3., 10., 12., 13. és 16. példák. Mindkét esetben a fődolog az, hogy a hirdető akaratát — hiszen ő fizet — juttassuk érvényre, ezért tehát nem igen önkényeskedhetünk. A legpraktikusabb módszer persze az volna, ha a hirdetésszerző ügynökök a kéziratban lehetőleg feltüntetnék a hirdető intencióit, de sajnos, ez az esetek többségében csak jámbor kívánság.

Hogy mennyire lehet — az elmondottak figyelembevételével — még kisterületű, úgyszólván uniformizált hirdetések a legváltozatosabb módon szedni, a fent jelzett példákban látható.

A második hirdetés-csoport azokból a hirdetések-ből áll, amelyek bizonyos alkalomra és dátumra szóló, művészi teljesítmények megtekintésére, gyűjtemények látogatására, szórakoztató vállalatok frekventálására hívó szöveget foglalnak magukban. Ide tartoznak a kabarek, mulatók, mozik és hasonló vállalatok hirdetései; aukciókra, egyesületi és magánvállalatok rendezte mulatságokra, kirándulásokra stb. vonatkozó hirdetések. E hirdetés-csoport szedésbeli elintézését a 2., 11., 14. és 17. példák szemléltetik. Amint e példákban látható: nincs az a hirdetés, amit egy kis igyekezettel nem lehetne csinosan, eredeti szedésselrendezéssel ugyanannyi idő alatt megszedni, mint akár a hebehurgyán összetakoltat! Annak a szedőnek, aki a hirdetésszedésben jártasságra és ügyességre akar szert tenni, nem elegendő, ha a maga leleményességében bíz, hanem a fővárosi napilapok és a szebb kiállítású hetilapok hirdetéseit is kell hogy böngéssze, mert sokszor talál bennük inspirációt munkájához. Az itt alkalmazott példák is nagyjából a mindennapi életből merítettek; csupán a 11. számú példa a »szüreti nagy cécó« hirdetése költött dolog, azonban — különösen vidéken, ahol az ilyesmi még erősen dívik, — a gyakorlati életben úgy fogalmazásra, mint szedéselrendezésre vonatkozóan hasznát vehetjük.

A harmadik hirdetés-csoportba azokat a hirdetések sorolhatjuk, amelyekben a hirdető alkalmi ügyletei: ingatlancsere, vétel és eladás, alkalmazások, állások kínálása és keresése, alkalmi pénzügyletek látnak

**SPORTFELSZERELÉSEK
ÉS RUHÁZAT**

V

JÓ MINŐSÉGBEN IRÁG BÓDOGNÁL
BUDAPEST IV. SZERVITA TÉR 5

1

Az Adriában
kiváló kivirradtig, hajnali

5 óráig kecskeméti Balog Laci
híres brmás muzsikaszavánál
mulathatunk

2

**SZÉPSÉG-
ÁPOLÁS** **MANIKÜR
KOZMETIKA**

LÁNYI EMMA BUDAPEST IV. VÁCI UCCA 20. SZ.

3

Nagy iparvállalat

a textilszakmában teljesen jártas, több évi könyv-
viteli gyakorlattal bíró és a gyárvezetéshez is értő
tisztviselőket keres.

Személyes jelentkezést kérünk, VIII. Fhg. Sándor
ucca 28, I. em. Sebők cégvezetőnél d. u. 4-5-ig.

4

**Jó edényben fő a
jó ebéd és vacsora!**

Kitűnő jó edényt csakis az országos hírnek
örvendő és a legkitűnőbb hazai és külföldi
gyártmányokat Budapesten egyedül árusító
VIII. Népszínház ucca 3. szám
alatti áruházunkban vásárolhat jól és olcsón.
Frank Ede és Üestvérei

9

Családi vonatkozású okok következtében még e hó folyamán

elcserélném
modern, minden kényelemmel berendezett, teljesen adómentes,
a nyugati pályaudvartól tizenöt percrenyire fekvő, tökéletesen

új házamat
200 □-öles gyümölcsösrel és konyhakerttel együtt jó meneteit,
teljesen modernül felszerelt budai, esetleg Budapest környéki

vendéglővel

Bővebbet Schwarz H. hirdetőjében, Budapest V, Csáky ucca 20

5

HOLCZER
DIVATHÁZA

BUDAPEST IV, KOSSUTH LAJOS UCCA 19

6

Köszpénzt elfogad
kihelyezésére

Aggteleki ucca 22 tőzsdé előtt, valamint ott megbízá-
Tel. József 26-33 sokat legelőnyösebben intéz el a
Sürgöny: Kisitaka Kisiparosok Takarékpénztára R.-T.

7

GÖNDÖR BÉLA ÉS TÁRSAI
ANGOL GYAPJÚSZÖVET-NAGYKERESKEDÉS
BUDAPEST VI, VÁCI UCCA 20, TELEFÓN 12-34

8

Exemple de compozițiune la articolul nostru
„Insertiunile și configurația lor”. — Proiectate
de Wilhelm Wanko. — Culese de Ladislau Lom-
bár, Otto Schwarz, Carol Kolozsvári, A. Lichtmann.

Szedéspéldák a „Hirdetésről és hirdetészedés-
ről” szóló cikkünkhöz. — Tervezte: Wanko Vil-
mos. — Szedték: Lombár László, Schwarz Ottó,
Kolozsvári Károly és Lichtmann Sándor.

Satzmuster zu unserem Artikel: „Das Inserat und
der Inseratensatz” — Entwurf: Wilhelm Wanko.
Satz: Ladislau Lombár, Otto Schwarz, Karl Ko-
lozsvári, Alexander Lichtmann.

Fűzőrót

minden kivitelben és erősségben
a Saltmann & Platzmann cég
hohenlimburgi vasárugyárából

Stanzkés

minden méretben és alakban
a legkitűnőbb anyagból Karl
Letsch dresdener gyárából

Kenőgépek

fényezéshez, enyvezéshez, cím-
kerasztáshoz és dobozkészí-
téshez. Müller és Montag leip-
zigi cég világhírű gyártmánya

Fémpapírok,

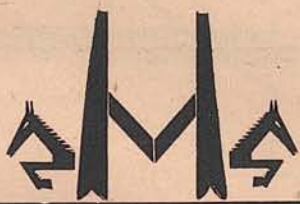
díszítések, díszdobozok, cím-
ablak készítéséhez a Galwa-
nische Metallpapier Akt.-Ges.
cég elsőrangú készítményei

Picking

folyékony ragasztóanyag két-
féle sűrűségben. 50 kg-os edé-
nyekben. Igen olcsó, valamint
igen gazdaságos ragasztóanyag

«Galva»

kollektor csiszológészülék.
Nélkülözhetetlen segédeszköz
oly üzemben, ahol villanyerő-
vel működő gépek vannak

HELLAS

KERESKEDELMI ÜGYNÖKSÉG
ÉS BIZOMÁNY

BUDAPEST VII,
DOHÁNY UCCA

90

TELEFÓN JÓZSEF 114-17

Elektromos gépek

és készülékek javítása, áttekerése,
átalakítása, valamint azok felszerelése

Új kollektorok

induktorok, transzformátorok, kapcsolók,
valamint kollektorciszológészülék elkészítése

Indítók, ellenállások

kapcsolótábla-készülékek, tekercselési,
szerelési és szigetelőanyagok raktára

Dinamókefék

szénkefék, grafit- és bronzszenek, fém-
kefék, kefetartók és kollektorbalzsam

Üzemek berendezése

gyenge- és erősáramú villanyvilágítási
és erőátviteli telepek modern kiépítése

Uprimny és Miklas

Elektrotechnikai és mechanikai szak-
üzlet és gépműhely Budapest, VI. ker.,
Podmaniczky ucca

33

Fertőzéstől

mi sem
ÓV
jobban

a **Lysiform**-nál

21

22

Flach és Keil rézművei-
ben készült horganyzott
és galvanizált prima

füződrótot

könyvkötészetek és üz-
leti könyvgyárak részére
napláron gyári raktárról
minden tételben szállít

Finger és Fia

Budapest VI, Hajós ucca
41. Telefonszámok: 19-29
és 16-19. Sürgőncím:
Kuprum, Budapest

Mindennemű vegyi-
szerek, kencék, gép-
olajok és festékek
nagyraktára

VACUUM OIL COMPANY R.-T.

▲
Bombay,
Boston, Genua,
Budapest, Kobe, Copen-
hagen, Csehovice, Praha, Paris,
Karlovac, Melbourne, Hamburg, New
York, Moscow, London, Kap-
stadt, Singapore, San-
ghai, Stockholm,
Warsava
▼

KÉPVISELI MAJOR KÁROLY BUDAPEST V. ERZSÉBET TÉR 16

23

LEGELŐNYÖSEBB

LEGGONDOSABB

HENGERANYAG — HENGERÖNTÉS
KITŰNŐ MINŐSÉG — SZAKSZERŰ, OLCÓ KIVITTEL

GÖDINGER BÉLA

ÚJONNAN BERENDEZETT HENGERÖNTŐDÉJÉBEN
BUDAPEST VIII, TANCSICS UCCA 7

LEGGYORSABB

LEGOLCSÓBB

24

EINFACHSTE BEDIENUNG
BESTE AUSFÜHRUNG

WEKABE

KÜRZFRISTIG LIEFERBAR

KLEINE OFFSETPRESSEN

STOKES & SMITH CO.

G. M. B. H.
BARMEN-WICHL

KLEINSTE FORMAT MIT
HANDANLAGE, EINGE-
RICHTET FÜR ELEK-
TRISCHEN ANTRIEB

25

Nyomda: Tisza Lajos tér 16. szám

Modern és izléses kivitelben készít mindenféle családi és üzleti nyomtatványokat, úgymint eljegyzési és esketési kártyákat, keresztelési és névnap meghívókat, valamint számlákat és üzleti könyveket, mindenféle kereskedelmi nyomtatványokat. Névjegyek és cégkártyák a legmodernebb kivitelben, művészi tervezés után azonnal készülnek.

HEROS SAJTÓ
SZEGED

Könyv- és papírüzlet: Fő tér 4. sz.

26

La evolución de graficaj artoj servas la infereca

GRAFIKÓ

(MAGYARI GRAFIKA)

Monatla revuo hungarlingva por tipograficaj teknikoj kaj graficaj artoj. Ĉiu numero havas ek-naŭkolorajn precizajn tipograficajn impresojn. — Fakanoj nepre sendu unu pruvonumeron por 300 h. kronoj. (Hungarlando)

27

BETŰK **GÉPEK**

POPPELBAUM + **BREHMER & Co**
BETŰÖNTÖDE WIEN GÉPGYÁR WIEN

KRAUSE
GÉPGYÁR LEIPZIG

KÉPVISELI:

KAUFMANN
GYULA

BUDAPEST, VII. KER. + KERTÉSZ UCCA 48 +

FESTÉK **LÉNIÁK**

28

**BÉCSBŐL
ÉRKEZTEM**
modellvásárlási és tanulmány-
títmánról. Ezen alkalommal sikerült
megszereznem a legújabb, legmoder-
nebb és finom ízlésű bécsi divatkreáció-
kat és ezeknek előállításához szükséges
divatkelméket, szöveteket és egyéb kellékeket

SIESSEN
és tekintse meg február 15-25-ike között áruházam-
ban rendezendő divatkiállításomat, amely a mo-
dern úri és női divatot bemutatja, és szerezzé
be tavaszi és nyári kosztümök házi szépségletét

**UNGÁR DIVATÁRUHAZ
IV, MUZEUM KÖRÜT 5**

29

KRAUSE
AKTIENGESELLSCHAFT

KARL KRAUSE

**BUCHBINDEREI-
MASCHINEN**

für alle Ansprüche und Verwendungszweige
Verlangen Sie Werbeblatt TO 3654

LEIPZIG

Lager: Karl Krause
G. m. b. H. Berlin
C 19. Seidlerstrasse

Tömöntési munkákat vállal

MÜLLER IGNÁC TÖMÖNTÖDÉJE
Budapest VIII, Üllői út 48. Telefón: József 24-81

31

Mindennemű
kézműipari és gyári és
fémipari és gyári és
műszaki kellek

Technika

műszaki, vas- és fémkereskedelmi
vállalat Budapest VIII, Dobozi ucca 5

Telefón: József 42-27

32

nyomdafestéket. Minthogy ezek a hirdetésfajták manapság szintén nagyon elterjedtek, szedésüknel kétféleképpen járhatunk el, hogy jó eredményt érhessünk el. Az első, egyszerűbb és bizonyos körülmények között esztétikailag és technikailag előnyösebb mód az, amikor a nagyobb tömegű ilyen hirdetést apróhirdetészerűen szedjük; vagyis csakis a kínálat és kereslet tárgyát emeljük ki nagyobb kövér betűből, a többi szöveget apróképű kenyérírásból szedjük (l. alanti példát).

Bélyeggyűjteményeket

régi levelezést, valamint jobb bélyegeket mindenkinél magasabb áron vesz Kemény Jenő bélyegkereskedése Veres Pálné ucca öt.

Társítunk, finanszírozunk ipari, kereskedelmi vállalatot jelzőlog vagy egyéb fedezet ellenében. Lex ingatlanforgalmi vállalat VIII, Népszínház ucca 22. Telefon József 29—11.

Tőkéjét elhelyezzük valorizálva, biztosíték mellett ipari, kereskedelmi vállalatokra. Elhelyezzük ingatlanbetételezésre. Pénzt azonnal folyósítunk kellő fedezetre. Lex ingatlanforgalmi vállalat VIII, Népszínház ucca huszonkettő. Telefon József 29—11.

Gyakori eset azonban, hogy az ily szedési mód nem felel meg a kiadónak, ez esetben igyekezni kell egy kis változatosságot belevinni ezekbe a hirdetésekbe is, különben a nagy erdtől nem lehet meglátni az egyes fákat! Hiszen szó sincs róla: a lázas munkában nincs sok idő a tervezgetésre, de egy kis jóakarattal itt is változatosat lehet alkotni. Nézzük csak a 4., 5., 7., 15. számú példákat: mind a négy példa nem nehézkes szedésű; bármely hasonló fajtájú hirdetést a szövegnek helyes, a súlyt képviselő és a jelentéktelenebb szavakra való boncolása és ügyes elrendezése után egy-kettőre kiszedhetjük.

A negyedik hirdetéscsoport gyászjelentésekből áll. Erre a csoportra nem igen sok a mondanivaló; ezen a téren sem lehet, de nem is kívánatos változatosságot vagy elevevényt, eredetiséget hajszolni. Legfeljebb azt lehet megtenni napilapoknál, hogy a gyászkeret és a szöveg közt nagyobb űrt hagyjunk, ha ugyan telik a gyászjelentésre szánt területből. No meg azt is fel lehet említeni, hogy előkelőbb hetilapokban megjelenő ilyen gyászjelentéshirdetéseket finomabb metszésű betűfajból kellene szedni.

Az ötödik hirdetéscsoportba tartoznak az oldal teljes szélességében szedett, úgynevezett szalaghirdetések (9—18. példa) és az eddig tárgyaltnál nagyobb terjedelmű, bárminő szövegű hirdetések (19—32. példa). Ezek a hirdetésfajták manapság csak elvétve fordulnak elő. Ha tömör szövegűek, akkor a szedésselrendezés nem okoz sok fejtörést: egyszerűen leszedjük; egy-két markáns szót, ami a hirdetés lelkét képviseli, kiemelünk, egyebet nem igen tehetünk. Ha azonban nagy térségre kevés a szövegünk, akkor már nagyobb

tere nyílik kombináló tehetségünknek. Főleg ebből az okból választottam kevés szövegű hirdetést az utóbbi hirdetésfajták példáinak bemutatásánál.

A bemutatott szedéspéldák legtöbbször főképpen napilapok hirdetéseire vonatkozik. De egy kis eltéréssel — figyelembe véve az előkelőbb heti és szaklapok borítékpirosát és belső finomabb papírját: erőteljesebb, illetve finomabb metszésű betűfajok, ízlésesebb, illetve markánsabb keret alkalmazásával — felhasználhatók szedéspéldakul bármilyen sajtótermék hirdetésének szedéséhez.

Kimerítve immár a kiszabott keretek között mozgó hirdetésfajták leírását, még csak kevés megjegyezni valóm van. A hirdetések tördelésére vonatkozóan van még néhány szavam, ami amúgy is szinte köztudomású, no meg azután a kiadóhivatal tükre is gondoskodik arról, hogy ebben a tekintetben minden rendben legyen. A tördelés alkalmával lehetőleg be kell tartani azt a helyet, amelyet a hirdetőnek megrendelése révén a kiadóhivatal előírt. A kényesebb igényű hirdető hirdetését csakis oda lehet helyezni, ahova kívánják, akik pedig csak előnyös helyet kívánnak, azoknak a lehetőség szerint teljesítsük kívánságukat; például szöveggel szemben, szöveg között, páros oldalon fent vagy lent: aszerint, milyen a szokás az illető lap hirdetéseinél beosztásánál. Arra is ügyelnünk kell a tördelésnél, hogy konkurrens cégek hirdetései ne kerüljenek egymás mellé vagy alá. Ez persze nem lehet oly megállapítás, amelyet minden körülmények között be lehet tartani, mert szoros értelemben vett szaklapban, ahol majd mind egyforma szakmájú cégek hirdetnek, ennek a kívánalomnak nem lehet eleget tenni. Amennyiben a hirdetések elhelyezése iránti előírások erre nézve lehetőséget nyújtanak, a tömegesen elhelyezett hirdetéseknel arra is figyelemmel kell lennünk, hogy az egymástól teljesen eltérő szedésű hirdetéseket tördeljük együvé, ami igen célszerű azért, mert így minden hirdetés úgyszólván egyéniséget nyer és ezzel megközelítjük azt a célt, amit minden hirdető voltaképpen el akar érni: *a nagy vásárban ő is észre tudja magát vettetni.*

*

A hirdetések szedéstechnikájának részletezésére áttérve, elsősorban a mindenfajta hirdetésre érvényes általános vonatkozású szempontokat soroljuk fel, azután pedig utalunk az e cikkhez készült szedéspéldákra, melyek minden kioktatásnál jobban beszélnek.

A hirdetések legnagyobb részét keretbe szokás foglalni. Valamikor az volt a hirdetésszedő törekvése, hogy minden hirdetésre más és másfajta keretet szedett, úgy hogy egy-egy nagyobb hirdetésoldal valóságos körzetmintakönyvként hatott, ami esztétikai szempontból semmi esetre sem volt előnyös. Ma már megelégszünk a vékonyabb vagy vastagabb léniaakkal is, ami nagyobb tömegben felszedve sem ad olyan zavaros képet a hirdetésoldalnak, mint annakelőtte tíz-tizenöt-féle, leginkább vastag körzetkeret. Azonban a lénia-keretek alkalmazásánál is óvatosan kell eljárunk; ha sokféle vastagságú léniaat használunk egy-egy oldalon, az ép olyan zavarossá teszi az oldal összképét, mint

a sokféle körzet. Szokjuk meg, hogy a hirdetések nagyobb részét két-négyponos léniakeretbe foglaljuk, a kisebb részét pedig — ezek a nagyobb hirdetések — vastagabb: hat-tizenkétpontos keretbe. A tördelésnél azután ügyeljünk arra, hogy ezek a vastagabb keretű hirdetések elszórtan kerüljenek a vékonyabb keretű hirdetések közé.

Keret helyett használhatunk egyéb olyan díszítőelemeket, amelyek alkalmasak arra, hogy az olvasó szemét a hirdetésoldal egyszerű átnézésekor is magukra és ezzel egyszersmind arra a hirdetésre, amelyhez felhasználattak, irányítsák. Ilyen díszítőelemeket használtatunk a 2., 5., 8., 9., 11., 12., 15., 17., 18., 21. és 29. példánál.

Ugyanezt a szerepet van hivatva betölteni a jól megválasztott markáns vignetta is. (L. 7., 10., 13., 20., 26., 27., 28. és 32. példa.)

A nagyobb alakú hirdetéseknel a díszítésre már nagyobb súlyt helyezhetünk és ezeknél csillogtathatjuk tulajdonképpen ötletességünket, mert hiszen az ilyen nagyobb hirdetéseknel már nem elegendő a nagyobb betűk alkalmazása, a hirdetés feltűnővé tételét már más eszközökkel, sokszor rajzolóképességünk igénybevételével kell igyekeznünk elérni. Az ólomvészetnek, a síma vagy tangírmaticával kombinált kartonmatricáról, vagy mintás szedéskről készült tömöntvénymatricáról készült öntvényeknek egyaránt szerepe lehet a szép és feltűnő, sok esetben rajzhatású hirdetés előállításában. Ezeket a módokat persze csak bizonyos esetekben lehet használnunk, amikor erre megfelelő idő is rendelkezésre áll, meg kell azonban jegyeznünk, hogy a hirdető, a kiadó és a nyomda egyaránt érdekelt abban, hogy a hirdetésszedésnél ne szorítkozzunk mindig a legegyszerűbb, amúgy »kutyafuttában összecsapott« hirdetések kultiválására. A szép és jó hirdetés

nemcsak a hirdető érdekeit szolgálja, mert a lap több hirdetést tud szerezni, ha hirdetései a reklám követelményeinek jobban felelnek meg és viszont a nagyobb gonddal, hozzáértéssel készült hirdetésekkel megjelenő lap kitűnő reklámorgánium az előállító nyomda részére is.

Igen hálás dolog hirdetéseinket — amint azt előbb már említettük is — reklámizű vagy egyéb megfelelő ábrájú vignettákkal dekorálni. (L. 7., 10., 13., 20., 21., 26., 27., 28. és 32. példa.) Ez esetben a hirdetésszedésnél nagy szerepe van a helyes tér- és foltelosztásnak is, mint az a később elmondandókból ki fog tűnni.

A hirdetésszedésnél használandó betűkre vonatkozólag csak a jól, könnyen olvasható betűfajtákat ajánljuk. Ezekből is két-háromféle fokozatnál többet ne használjunk egy-egy hirdetésben és ezek között a fokozatok között is lehetőleg nagyobb eltérések legyenek. Hatástalan az a hirdetés, amelyből a sláger nem emelkedik ki dominálón és ezt csak úgy tudjuk elérni, ha a slágersoron kívül feltűnőbbben szedendő további másod- és harmadrendű slágerekhez használt betűk ne közelítsék meg túlságosan a fősor betűinek nagyságát, az egyéb kísérő szöveg pedig eo ipso kisebb betűből szedendő. Erre igen jó példa a 19. számú, amelynek eredetije (kézirata) doppelmittel, text és tercia betűkből való fősorok mellett mittelbetűs kísérőszöveggel jelent meg.

A világos, felkővér és kövér betűfajtáknak egy hirdetésben való felhasználása szintén alkalmas módszer a hirdetés hatásának fokozására. Leginkább megfelel céljának a világos betűsoportból kövér betűkből való fősorokkal szedett hirdetés. Ezzel ugyanazt a célt szolgáltuk, mint az előbb említett nagobbmértvű fokozateltérésekkel, amint azt a 4., 5., 11., 19. és 31. példánál is láthatjuk.

Hogy a hirdetéseknel igen nagy szerepet juttathatunk a hajlított vagy rézsútosan állított soroknak, az természetes dolog. Különösen jó hatást érhetünk el egy-egy ilyen sorral olyan lapban, ahol sok hirdetés kerül egymás szomszédságába. A sok egyenes sorral szedett hirdetés közül úgyszólván szembeszökik egy-egy hajlított sorral szedett hirdetés még akkor is, ha az a legkisebb terjedelmű valamennyi között. Ezzel nem mondjuk azt, hogy minden hirdetésben hajlított sorokat szedjünk, hanem hogy ez is igen alkalmas eszköz és mód a hirdetés feltűnővé tételére, amit ésszerűen, a maga helyén alkalmazva, a legtöbb esetben sikerrel megkockáztathatunk.

Igen fontos dolog, hogy a hirdetések bármily kicsiny terjedelműek is legyenek, foltban jól elosztottak, tércelosztás tekintetében pedig arányosak legyenek. Elvetendő balhít az, hogy ha kis hirdetést kell szednünk, az csak akkor lesz jó, ha az utolsó egy pontnyi helyet is betűkkel töltünk ki. Még az ilyen kompressz szövegű hirdetésnél is jó hatást kelt egy kis üres folt, amely az egyes sorfoltokat egymástól tagolja és ezzel is emeli a slágert. Annál inkább áll ez a nagyobb hirdetésekre, melyeknél már tilalomfát kell állítani az olyan törekvésnek, hogy a rendelkezésre álló egész hirdetésfelület szöveggel töltsék ki. A 2., 17., 18., 19., 23., 26., 27.,

Eladó

5 s z e d ő g é p

Lincotype • Typograph

komplett, javított, speciális német
gyártmányok;

KRAUSE-FÉLE
TÉGELNYOMÓSAJTÓK;
KÖRFORGÓGÉPEK,
NÉVJEGY-
ÉS KARTONNYOMÓGÉPEK

Önműködő kézi és mechanikai számozógépek
és egyéb nyomdai felszerelések,

MODERN ÓLOM- ÉS FABETŰK
a legjobb, használható állapotban

MAX WASSERMANN

GRAFIKAI SZAKÜZLET

WIEN IX, KOLINGASSE 3

LELKI PARADITSOM

KÖNYVBŐL,
MINDEN NAPI KÜLÖNÖS AJ-
TÁOSSÁGÁRA KI SZEDETT, ÉS
KÉT RÉSZRE OSZTOTT
IMÁDSÁGAI

M. GRÖFF M. NÉMETHI
GYULAI FERENTZ
GENERALIS URNAK,

és

koros állapottyában el gyengült
fzemeinek kimillésére, tšupan ma-
ga fžükségére

N-SZEBENBEN
Nyomtatott HOCHMEISTER MÁRTON,
Csáf. és Kir. Typ. privil. által, 1783.

REGGELI RÓVID IMÁD- SÁGOK.

Atyának, és Fiunak, és szent
Lélek Istennek nevében.
Amen.

A mi Urunk Jézus Kri-
stusnak nevébenn ke-
iek fel, a' ki engem az ő drá-
galátos sz. Vérével meg - vál-
tott, ő álgyon meg engem,
ő igazgasson, ő oltalmazzon
a 2 ma,

És így mutatom bé néked
édes Jézus, az én tsekély tse-
lekedetimet, hogy te foglald
őszve a' te végheretlen érde-
mü tselekedetiddel, mellyek-
ben kedve tölt a' te szent A-
tyádnak.

Egy szóval valamit e' mái
nap tselektzem, vagy szenvé-
dek, vedd kedvesen, és aláza-
toson kérlek, a' te meg teste-
silésed, életed, szenvédéfed, és
halálod által, hogy légyenek
üdvösségemre, és az én életem
a' te szentséges életedhez kö-
zelítsen, és hogy ez által al-
kal.

kalmatosb légyek felebarátom
üdvösségére, és vele való egy-
efségre, és békeiségre. Min-
denek felet pedig, hogy a' te
szent akarodon járjak, tége-
det dirfirielek, és szereffelek
tellyes szivemből. Amen.

*Kérj malasztot a' Jónak el köve-
tésére, és a' gonoszának el
távolsztatására.*

De oh Uram! halzontalan
az én akaratom, ha nints a' te
légedelmed, héjába igyekezik
az ember, ha a' te malasztod
vele nem munkálkodik. Te
tudod az én erőtlenségemet,
b
hogy

28., 29. és 32. példák eklatáns bizonyítékai ennek: az ügyes szövegrendezés, a helyes megválasztott betűfokokozatok, az arányos tereosztás mind, mind csak arra való, hogy a hirdetés velejét a szöveg tömkelegéből kiemelve és ezzel a hirdetést feltűnőbbé tegye.

Szólnunk kell még a hirdetések köznapitól eltérő díszítő elemeiről is. Szedéspéldáinknál ilyen egyszerűbb, házilag előállított, vagy léniákból összeszedett

folthatást célzó díszítményeket is használhatunk. A 2. példa fekete ékalakú zárófoltjai, a 8., 11. és 15. példák oldaldíszzei, a 9. és 21. példánál felhasznált nyilak, a 20., 22., 24., 28. példák vonalas háttérre, nemkülönbön a 25., 27. és 31. példák »bajuszspiccek«-ből szedett és tömöntödei úton sokszorosított ürtöltő díszzei mind ilyen díszítő elemek, amiket házilag szedhetünk és pedig már jó előre, hogy alkalomadtán felhasználhassuk.

Gyulai generális imádságos könyve

Árta Kner Ámre

Az e cikkhez csatolt mellékleten egy érdekes, a véletlen folytán gyűjteményembe került tipográfiai ritkaságot mutathatok be lapunk olvasóinak. Egy könyvet, amely *egyetlen példányban*, a könyv címlapja szerint »M. Groff M. Némethi Gyulai Ferentz generális urnak és koros állapottyában elgyengült szemeknek kimillésére, tsupán maga szükségére nyomtatott a híres Hochmeister Márton cs. és kir. priv. typographus által, Nagyszebenben, az 1783. esztendőben.« Mindenestre nagyúri passzió, egyetlen példány könyvet nyomtatni, s ha már a szerencsés véletlen ezt a sértetlenül fenmaradt tipográfiai unikumot éppen egy tipográfus kezére juttatta, érdemes megvizsgálni közelebről a körülményeket, amelyek között a könyv megszületett.

Ez annál könnyebb, mert hiszen a címlap bő és részletes szövege minden adatot közöl velünk, vagy elvezet az adatok forrásaihoz. Könyvünk egy kis imádságos könyv, amely a nagyobb, akkor bizonyára elterjedt és népszerű »Lelki Paraditsom« című imádságos könyv tartalmából kiszemelgetett azon imádságokat tartalmazza, amelyekre tulajdonosának korára, körülményeire, helyzetére való tekintettel szüksége lehetett. És hogy miért kellett ezt a kis szemelvényes gyűjteményt külön kinyomtatni, arra is megfelel maga a könyv, illetve annak címlapja és betűje. A címlap azt mondja, hogy: »koros állapottyában elgyengült szemeknek kimillésére« kellett kinyomtatni a könyvet, a könyv betűje pedig olyan nagy és könnyen olvasható, hogy az öreg generális úrnak *pápa-szem nélkül* is bizonyára könnyen eshetett kedves imádságainak olvasgatása.

Mellékletünkön bemutatjuk eredeti nagyságban a kis könyv belső címlapját, az első szövegoldalt, valamint a nyolcadik és kilencedik oldalakat. Ezek a hű reprodukciók megmutatják, hogy a tipográfus milyen ügyesen és mekkora ízléssel oldotta meg nem mindennapi feladatát és egyúttal hű képét adják az egész könyvnek, amelyhez csupán azt kell még hozzáfűznöm, hogy a kis könyv összesen 72, a 9-iktől kezdve számított oldalt tartalmaz és végig egyforma betűből van szedve, kivéve a címek kurzív betűjét s csupán a 26–27., a 46–47. és a végén a 70–72. oldalakon van

egy beszúrt vers, illetve két imádság egy hasonló betűnek valamivel kisebb grádusából szedve. A kis könyv egykorú bőrkötése majdnem teljesen sértetlen állapotban van, egyszerű aranyozása megfeketedett, de maguk a lapok, valamint az egykorú, szép kék alapú, fehér-fekete díszű előzékpapiros teljesen sértetlenek.

Eddigi sorsáról csak annyit közölhetek, hogy én Lantos Adolf ismert fővárosi könyvkereskedőtől kaptam ajándékba igen súlyos idők emlékéül, s ő a felsőmagyarországi Csejte várából vásárolta meg, a Radviczky család hagyatékából. Hogy oda hogyan került, azt már nem áll módomban kideríteni.

A könyv megrendelőjéről Szinnyei: Magyar Írók Élete és Munkái című műve IV. kötetének 138. és következő lapjain a következőket közli: Maros-némethi és nádaskai gróf Gyulai Ferenc csász. és kir. tábornok, Gyulai István gróf altábornagy és gróf Bánffy Judit fia 1714 november 27-én született, katonailag neveltetett, de különben polgári iskolában tanult. Katonává valószínűleg 1739-ben lett és részt vett az I. örökösödési háborúban. 1752-ben tábornokká neveztetett ki, de tovább nem alkalmaztatott tényleges szolgálatra. 1753-ban hazautazott és 1755 január 28-án nőül vette gróf Haller Karolinát. Ez időtől fogva télen Nagyszebenben lakott, a nyarat pedig birtokain töltötte és általában a gazdálkodással, aranybányája és birtokai kezelésével foglalkozott. Gyulai Ferenc értékes emlékiratokat hagyott hátra, amelyek nevezetes forrásai a 18. századi Magyar-

ország főleg katonai és társadalmi történetének és amelyeket a gróf Apponyi Sándor birtokában levő eredeti kéziratból Torma Károly tett közzé a Hazánk hasábjain 1886-ban. Atyja halála után, 1759-ben, az 51. számú gyalogezred tulajdonosává neveztetett ki és 1787 november 20-án halt meg, tehát 69 esztendő volt, amikor a ránk maradt kis imádságos könyvet kinyomatta.

A kis könyv nyomdása, Hochmeister Márton, egyike kora legkiválóbb magyar tipográfusainak s valóságos úttörő Magyarországon. Aki bővebben

akar felőle tájékozódni, annak a következő forrásokat ajánlhatjuk a figyelmébe: Trausch: Schriftstellerlexikon, II. 171; Adolf Hochmeister: Leben

Rheinsberg dísz a D. Stempel A.-G. Frankfurt am Main betűöntőde cigtől

und Wirken des Martin von Hochmeister, Hermannstadt, 1873; Sennowitz: A két Hochmeister. Magyar Könyvészet, 1897; Szinnyei: Magyar Írók Élete és Munkái, IV. kötet, 926. és kk.

E két utóbbi forrás nyomán röviden a következőket közöljük:

A Hochmeister család eredete a XIV. századig nyúlik vissza. A nyomda alapítója, Hochmeister Márton, 1740-ben született és 16 éves korában könyvkötőinas, majd később Barth Jánosnál nyomdász lett. Mivel akkoriban királyi rendelet szerint csak privilegium alapján volt szabad új nyomdát alapítani, Hochmeister Sárdi Sámuellel társas viszonyba lépett, de Sárdi halála után személyes kihallgatáson eszközölte ki Mária Teréziánál, hogy a nyomdát 1778-tól önállóan vezethesse tovább. Ebben az időben az övéen kívül három nyomda volt még Nagyszezbenben, és pedig a városi nyomda, amelyet egy bérlő vezetett, a Barth-féle nyomda és a Mühlstetten-féle nyomda. Ugyanebben az esztendőben egy császári rendelet kizárólagos joggal ruházta fel Hochmeister tankönyvek nyomására és engedélyt kapott dicasteriális nyomtatványok nyomására is. 1777-ben pedig engedélyt kapott arra, hogy Nagyszezbenben könyvkereskedést nyithasson. Ez volt az első rendszeres könyvkereskedés Erdélyben. Hochmeister tovább is élvezte a királynő kegyeit. 1778-ban és 1780-ban két ízben kincstári kölcsönt s 1780-ban egy nagyobb munkára »privilegium privativum«-ot nyert, amely szabadalmával 10 esztendőre kiváltságos nyomtatója lett Bethlen Farkas latinnyelvű Erdélyország történetének. Hochmeister rendkívül áldozatkész ember volt, aki hazafias és közhasznú munkát folytatott. Ő alapította 1784-ben Siebenbürger Zeitung címen az első erdélyi

Rheinsberg diss a D. Stempel A.-G.
Frankfurt am Main betüöntöde cégtől

német ujságot, amely igen elterjedt, kitünően szerkesztett ujság volt, még Bécsben és Szentpéterváron is olvasták, s amely Hermannstaedter Zeitung címen még ma is fennáll. Hochmeister építtette fel Nagyszezben első színházát, ő létesítette az 1. polgári lövöldét, s nyomdáját 1786-ban József császár is meglátogatta. 49 éves korában halt meg. Gyulai generális imádságos könyvét 43 éves korában nyomatta. — Hochmeister Márton és Plantz Mária fia, ifj. Hochmeister Márton 1767 április 19-én született. Rendkívül gondos nevelésben részesült, Bécsben, a váci Theresianumban, majd a kolozsvári lyceumban tanult és később hivatali pályára lépett. Atyja halála után átvette a nyomdát és könyvesboltot, amelyeket könyvkiadóvállalattal bővítve vezetett tovább. Folytatta 1787-től kezdve Hermannstaedter Kriegsbote és 1791-től Siebenbürger Bote címen atyja német lapjának a kiadását, és 1790-ben megalapította az első erdélyi magyar ujságot, Erdélyi Hírvivő címen. Széleskörű és nagyszabású kiadói munkásságot fejtett ki s a közügyekből is kivette a maga részét. 1818-ban Nagyszezben város polgármestere lett s rendkívül sokat tett a város érdekében. Számos kitüntetést, valamint a magyar nemességet nyerte el. 1829 októberében vonult nyugalomba s 1837 január 9-én halt meg. Életrajzt fia írta meg, »Hausbuch« címmel hátramaradt naplójegyzetei alapján, amelyeket még a legidősebb Hochmeister kezdett el vezetni.

Derék, munkás, áldozatkész polgárok voltak mind a ketten, s az itt ismertett kis könyvecske azt bizonyítja, hogy jól értették a mestersegüket, s a ritkábban előforduló, különleges tipográfiai feladatoknak is becsülettel meg tudtak felelni.

Derék, munkás, áldozatkész polgárok voltak mind a ketten, s az itt ismertett kis könyvecske azt bizonyítja, hogy jól értették a mestersegüket, s a ritkábban előforduló, különleges tipográfiai feladatoknak is becsülettel meg tudtak felelni.

Intimitások az ujságnagyüzemből

Az »Allgemeiner Anzeiger für Druckereien« nyomán fordította és sűrítette: **Figyelő**

A mikor az olvasó az ujságot kézhez veszi, ugyancsak kevésbé gondol arra, hogy hány ember idegfejtő munkája és milyen óriási gépberendezés áll annak a szolgálatában, hogy neki az olvasás örömeit megszerezhesse. Sok mindent kívánnak a napilapoktól; mindenekelőtt, hogy *mindent* közöljön, továbbá, hogy pontosan jelenjék meg, szépen legyen nyomva és hogy mentes legyen a sajtóhibáktól.

Az ujságok egész özöne folyik a felbecsülhetetlen számú olvasókhöz, akik tudást, tájékoztatást, szórakoztatást nyernek a sorok, hasábok és oldalak tömegeiből. Gyorsan és legtöbbször felületesen futja át kritikai szemeivel a friss ujságterméket, természetesnek véve, hogy mindent megtalál abban és rendszerint persze sejtelemmel sem bírva arról, hogy mennyi intelligens elme, mennyi munkáskéz, milyen nagy technikai be-

rendezkedés összefogó munkája, idegölő, verejtékes hajszája előzte meg az ujságtermék megjelenését.

Néhány perc az olvasónál s az ujság kiszolgált.

*

Két folyam igyekszik állandó előretörékvéssel az ujság szellemi óceánjába: a szöveg és a hirdetések tömege, amelyek közül az első sok sziklába és szerkesztőségi gátakba ütközik, amíg célhoz ér. Az ujságpalota hatalmas telefonközpontjában futnak össze a drótok, amelyeknek túlsó végei a világ legkülönfélébb tájain vannak. A saját tudósítók, akik — gondoljunk csak a valutára — óriási pénzbe kerülnek, produkálják magukat ezeken. Egy csomó telefongyorsíró ül a készülékeknél éjjel-nappal, hogy a néha sok száz kilométer távolságról jövő, a tudósítók által fáradságos munkával szerzett és gyakran csak ellesett híreket fel-

vegyék s gyors leánykezekre bízva, kéziratokká változtassák. Egész tömege a küldöncöknek szolgál arra, hogy ezeket a még nyers anyagokat az illetékes helyekre vigyék, ezek mellett azonban a csőposta is sokat segít. A telefon és a sürgönykészülék állandóan működik, a munkatársak is állandóan öntik az anyagot, de azért egy jól átgondolt és a hosszú gyakorlat útján kipróbált rendszer biztosítja azt, hogy eme nagytömegű kézirat-halmaz aránylag rövid idő alatt kisimítva, közlésre készen kerüljön a vezető szerkesztő asztalára, miután előzőleg már megtette az utat a szerkesztőség különféle retortáin át. Egy nagy ülésteremben gyűjti össze a főszerkesztő naponta a munkatársait, ahol megbeszélést folytatnak a beérkezett anyagról. Az aznapi vagy másnapi ujság itt kapja meg a maga struktúráját. A gazdasági és politikai kérdések megvitatását követik az egyéb kérdések s ennek eredményeként »előírás szerint« indul meg a szerkesztőség ama munkája, amely a már szedés alá kerülő kéziratokat eredményezi.

A produktívabb, vagyis a pénzt hozó hirdetés-folyamnak sokkal egyszerűbb útja van. A kiadóhivatalnál, a fiókkiadóknál és a hirdetési irodákban összegyűlő hirdetéskéziratok rövid időközökben közvetlenül a nyomdába kerülnek. A túlnyomó többségét ezeknek természetesen az »apróhirdetések« alkotják, amelyeknek szedését, illetőleg tördelését megkönnyítendő, egy igen gyakorlatias rendszert alkalmaztak. Tudvalevőleg az apróhirdetések jellegük szerint különféle gyűjtőcímek alatt közöltek, mint pl.: »Állás kereső nők«, »Betöltendő állások nők részére«, »Eladó zongorák« stb. Ezek a rovatok a hirdetésoldalakban meghatározott sorrendben következnek és eszerint folytatólag meg is vannak számozva. Amikor a tördelő a kéziratokat megkapja, ezeken már színes ceruzával jelezve van, hogy hányas számú alcím alá tartoznak, s egy hatalmas, ugyancsak számozott, sok fiókos kéziratállványban számok szerint szétosztja ezeket. Miután természetesen az alacsonyabb számú hirdetésekre korábban van szüksége a tördelőnek, mert ezek az első oldalakra kerülnek, mindenkor az alacsonyabb számú hirdetés kerül előbb munkába úgy a szedésnél, mint a lehúzásnál, olvasásnál, korrigálásnál s a tördelőasztalra való szállításnál, ami igen jelentékeny könnyebbséget okoz. A szedés vége felé természetesen már nem igen van mód ezt a rendszert betartani, ami azonban nem von le semmit ennek az értékéből.

A szöveg tördelőjénél — s itt kell megjegyeznünk, hogy napilapoknál a különféle nagy rovatoknak, így például a politikai, a közgazdasági, a szépirodalmi stb. résznek egy-egy külön tördelője van, akik a tördelő vezérlete alatt működnek, — gyűl egybe a kéziratok tömege. Itt jelentkezik a technikai és gépi része az ujságnak, amely a szemlélőre oly nagy hatással van, amely az ujságnak bizonyos titokzatos nimbuszt kölcsönöz, s amely lehetővé teszi az ujság gyors hírszolgálatát és biztonságát, s végül, amely a szakember előtt feltétlenül imponál, ellenben a nagyközönségnél csak ritkán talál a kellő elismerésre és megértésre.

Ha már az ujságszolgálatban való munka önmagá-

ban is természetellenesen ideges és kapkodó, úgy a három vagy négy tucat szedőgépet magában foglaló gépszedőosztály már a lázas munka forróját mutatja. A szedéseknek hihetetlen mennyisége készül itt. Igen rövid idő alatt felfalják ezek a gépek a kéziratok halmazait. Lehúzókat alakítják a gépektől elhordott szedésekből a hasábokat, készítik el a levonatokat, amelyekre egy tucat korrektor vár, hogy felelősségterhes munkájukat elvégezhessék ezeken. A korrektor állítatik oda bűnbakul minden, az olvasó részére sokszor mulatságos, de az érdekeltek részére rendszerint fájdalmas sajtóhibákért. Bizonyos, hogy neki kellene felfedeznie mindazokat a hibákat, amelyeket — a gyors munka folytán — gyakran hiányos, sőt hibás kéziratokban a szerkesztőség ben hagyott, avagy amelyek az örült hajsza folytán a szedésnél előfordulnak; de amit igen hamar elnéznek a szerkesztőségi munkatársnak és a szedőnek, azt méltányolni kellene a korrektor-nál is, elvégre ő is csak ember és a hajszát csak bizonyos mértékig bírja.

Ha már most az anyag valamely reggeli, déli vagy esti ujság számára készen áll, kezdődik a megfelelő szerkesztőségi tagok segédlete mellett a tördelés, amely nyugodt kezdés mellett szinte percről percre válik idegesebbé. Csakhamar beáll az a pillanat, amikor minden forrpontra jut s amikor a szerkesztők, tördelők, szedők, korrektorok, tömöntők, szóval mindenki »tükön áll«. Egy sajtóságos atmoszférában mozog mindenki, segítene ott is, ahol nem lehet. Az oldalak nagyrésze már megfutotta útját a tömöntödén keresztül a rotációs gépig s most kezdődik a hajtóvadászat a legértékesebb pár percért. A szerkesztőségnek a percekért való küzdelme és általában a műszaki részszel való harca itt nyer leginkább kifejezést, itt robban ez ki, mert mindenkit idegessé tesz a közelgő »zárási idő«. Ha ez beállott, akkor vége mindennek, nincsenek tekintettel semmire, a leggömbömbölyű tipográfiai hibák felett is szemet húnyanak, csak azért, hogy a gép megindulhasson. Természetesen igyekeznek azután a hibákat egy második tömöntés útján helyrehozni, de közben rohan a gép.

De térjünk vissza a tördelőasztalhoz, amely felett feltűnő táblán nagy betűkkel áll, hogy »Lapzárás 7³⁰ óra«. Ez az az időpont tehát, amikor az utolsó oldalnak el kell hagynia készen a tördelőasztalt s

AKAR VÁSÁROLNI? ÚGY FORDULJON AZ
UNIVERSAL
 GRAFIKAI SZAKÜZLET R.-T.-HOZ
 BUDAPEST VIII. RÁKÓCZITÉR 2. SZ.
 TELEFONSZÁM: JÓZSEF 48-12.

amely időpontot semmi körülmények között sem szabad túllépni.

Már 7 óra. Berlinben még üléseznek a kamarák. Több telefonvonalon adják le a parlamenti tudósítók a beszédek szövegét s az ülés lefolyását. Telefongyorsírók és gépirónők lázasan dolgoznak. A szerkesztők csak felületesen tudják már átnézni ezeket a kéziratokat, úgy, hogy szinte csak félkészben repülnek ezek apróra szelve és megszámozva a szedőgépekhez. Már 7¹⁵ óra és még néhány száz sor a szednivaló. Semmi ez, győzik a gépek, úgy, hogy egyre-másra telnek a hajók a tördelősztalon. A 69., 70., a 72. és 73. »fleck« (így nevezik a kis kéziratokat) már együtt van, bolond módon közben hiányzik még a 71-es, mert a szedőgép sztrájkol: »spriccel«, ami rendszerint éppen az utolsó pillanatokban fordul elő (persze! mert máskor nincs ennek oly nagy jelentősége, hogy észrevegyük) mindenkinek legnagyobb bosszúságára. De ez nem baj, segítenek akként, hogy a kalkulált helyet üresen hagyja a tördelő és megy tovább a tördelés. Közben az ott tartózkodó szerkesztőségi tagok a korrektúralevonatokon »fedeznek fel« hibákat, itt és amott kell új sorokat szedni, kicserélni a hibásakat — s az óramutató halad tovább. A lázas hangulatban valósággal megnyugtatólag hat a felkiáltás, hogy végre a 71-es »fleck« is kész és 7²⁹ órakor — persze olvasatlanul — csapják be ezt a pár sort az üresen hagyott helyre és csaknem ugyanezen percben lecsap már a kalapács a leverőfára, — miközben a tördelő még tézökkal egyengeti ki a hasábokat, — hogy az oldalt zárás előtt leverje. A zárókeret csavarjainak lezárása pillanat műve s a tömöntöde segéd munkásai erős robajjal csapják az oldalt a kis szállító kocsi sira és rohannak ezzel a tömöntödébe, amikor négy tucat szem tekint a villanyos órára és fellélegzik mindenki, amikor ez nem mutat többet 7³⁰-nál. Még halljuk, amint rácsap a matricaprés az imént említett oldalra, hogy a megfelelő számú matricát pillanatok alatt kiöntse, amikor szerkesztőségi tagok tőzsdei és egyéb siffrírozott táviratokat betűznek ki és írnak be ott a szedőteremben s kezdődik újra a lélekölő hajsza az utánöntésért. Egy kis betekintés a tömöntödébe még lázasabb munkában elfoglalt embersoportokat mutat, akik matricaprések, záróasztalok, automatikus és félautomatikus öntőgépek, gyorsgalvánó-készülékek és a többi gépi berendezések között sűrűve-forogva loholnak, már nem percek-, hanem pillanatokért, mert innen már csak egy gondolat van a nyomásig.

Kövessük az utolsó oldalt a maga útján. A hidraulikus matricaprés 30 másodpercenként ad egy matricát. A matrica jó, — néha nem jó, — megszártítják a villamos szártítógépben, előkészítik, s mindez alig vesz igénybe 1—2 percet. Az automatikus öntőgép egyre-másra adja ki a teljesen kész lemezeket, úgy, hogy 4—5 perc múlva már a lemezszállító kocsin viszik a lemezeket a rotációs gépekhez. Nem múlik el 10 perc az utolsó oldalnak a tömöntödébe való érkezésétől számítva, amikor az öntői munka már befejezést nyert, ha mindjárt 4—5 rotációs gép részére kell is megfelelő számú lemezt készíteni.

8—10 perc alatt ezt a munkát jól elvégezni már olyan teljesítmény, amelynek túlszárnyalását alig lehet elképzelni, mégis van egy berlini ujság, ahol az *utolsó sor leszedésétől* számított 5 perc múltán már nyomják a lapot. Ilyen teljesítményt alig mutathat fel még egy ujság a kontinensen.

Ez az ujság déli félegy óra után néhány perccel jelenik meg és teljes egészében közli a félegy órakor kiadott első tőzsdei kurzusokat. Hogy ez lehetővé váljék részére, több különleges és rendkívül szellemes berendezést eszeltek ki. A lap szedése, tömöntése és a lemezek beemelése úgy történik, mint a többi lapoknál, mégis azzal a kis eltéréssel, hogy a tőzsdei kurzusok helye üresen marad. Az egyes oldal vagy oldalak lemezein tehát oly fehér foltokat látunk, mint a boldogult cenzura idejében. Az ujság így beemelve, nyomásra készen áll s csak a tőzsde első értesítését várják.

(Folytatjuk)

Művészet

GA CSOMAGOLÁS VISSZAFEJLŐDÉSE. A mi üzleti grafikánkban, melyben a plakát soha sem remélt virágzásra és népszerűsége emelkedett, mindmostanáig alig jutott szerephez a csomagolás művészete. Sem pipercikkeink, sem édességeink, sem tápszereink gyárosai nem helyeznek erre elegendő súlyt. Néhány dicséretes kivételtől eltekintve, még mindig az az elv, hogy a vevőt elég egy jó reklámmal megfogni, de már az nem fontos, hogy a fogpép vagy tortaszületke milyen borítékban, kartonázásban jelenik meg a közönség előtt. Ebből nemcsak egy belső finomságok nélkül való kereskedelemre lehet következtetni, de arra is, hogy gyárosaink, vállalkozóink még nem kapnak elegendő biztatást a nyomtatóműhelyek tulajdonosaitól ily irányú művészek foglalkoztatására. A legtöbb nyomda kész, jól bevált sablonokkal, rikoltó és feltűnő színekkel, esetleg egy olcsó rajzoló litografikus munkáival akar kelendőséget teremteni oly árucikkeknek, melyeknek fogyasztóközönsége a finom ízlést keresi a szervírozás módjában is. Innen van, hogy az az egy-két nagyobb csokoládé-, cukorka- és parfümkészítő cég, amelyik erre is nagy gondot fordít és jeles magyar grafikusokra bízta a címkék, dobozok, burkolások stb. legapróbb részleteinek megtervezését is, hatalmas árnyokban veri gazdasági sikereiben is elmaradottabb versenytársait.

GMÉRNÖKI FORMA. Az újabb esztétikai megállapítások a művészi forma mellett a modern technikai szépségformát is felveszik, mint olyasvalamit, aminek a maga helye és jogosultsága megvan az iparművészeti, sőt az ipari alkotásokban. Régebben a kettőt: szépségforma és mérnöki forma, igyekeztek összekötni és így keletkeztek például a gótikus székesegyházak díszítményeivel beborított gőzgépek, vagy a renaissance lombkoszortóival díszített régi mozsarak, ágyúcsövek, kalapácsok stb. Ezeknek a mintájára volt a modern iparművészeti mozgalomban is egy irányú tizenöt-húsz évvel ezelőtt, mely a mai élet egyes tech-

nikai szükségleteinek tervezését: villamosgépek, tea-főzők, teherautók stb. kidolgozását is művészekre óhajtották bízni. Ez a törekvés azonban, mint ma már megállapítható, holtpontra jutott. Kiderült, hogy a jóízű mérnökök a maguk mesterségbeli tudásával esztétikai szempontból is jobb gépeket, szerszámokat, közlekedőeszközöket tudnak konstruálni, mint a tisztán rajzasztalnál dolgozó tervezők. A művészi formaszépség így is egyre tökéletesedik, még pedig az egyszerűség és kifejező erő feltüntetésével a tárgyakon. N. P.

Új betűk és díszek

ÚJ FRAKTÚR BETŰK ÉS RHEINSBERG DÍSZEK.
AMTS-ANTIKVA. A német betűöntődéek — amint azt már többször megírtuk, — az utolsó években újabbfajta kenyérfírást csak ritkán hoznak a piacra s inkább akcidentszedéshez való cím- és díszbetűket öntenek. Ha újabbfajta kenyérfírásokat öntenek, úgy ezek leginkább már meglévő kenyérbetű-családok kiegészítését képezik. A frankfurti *D. Stempel A.-G.* betűöntőde, — amellyel a mi egyetlen betűöntődéink is érdekközösségben áll, — újabban a *Buhe-fraktúr*t

Elfen-fraktúr

Der gerade Weg ist der beste

Buhe-fraktúr

Ehrlich währt am längsten

Félkövér Buhe-fraktúr

Hunger ist der beste Koch

Kövér Buhe-fraktúr

Dresden Budapest

D. Stempel Frankfurt am Main betűöntőde új betűi

és ennek félkövérijét egészítette ki egy erőteljes kövér fajtával. E betűcsalád mintasorait e sorok között bemutatjuk ugyanezen öntőde *Elfen-fraktúr* betűivel együtt. Az *Elfen-fraktúr* a maga nemében páratlanul nyílt, tiszta és könnyen olvasható képű fraktúr, dacára erőteljes vonalainak; artisztikusan szép betű, amit főként annak tulajdonítunk, hogy a fraktúrnál megszokott vékony, sőt hajszálfinom vonalrészletek e betűknél megfelelően vastagabbak. A *Buhe-fraktúr*ra ugyanezt mondhatjuk azzal a megtoldással, hogy a betű alapvonalai és az összekötő s kifutó vonalak között már nagyobb a duktuseltérés, de ez mégsem bántóan szembetűnő, lévén az alapvonal igen erőteljes. — A *Rheinsberg-Schmuck* csupa nagy darabból álló negatív díszítésű ornamens, amelyekből lapunk szövegoldalán elszórvá bemutatunk néhány darabot. Fedőlapunk négy sarokdíszítménye is ebből a sorozatból való. Leginkább sarokmegoldásban — úgy mint a fedelünkön — alkalmazható, noha vannak olyan figurái

is, amelyek egymáshoz szedve egységesen elosztott negatív díszítésű, erőteljes keretet alkotnak. — Itt említjük meg, hogy mellékleteink több példányát és hirdetéseink egy részét ugyanezen betűöntőde által öntött és az Első Magyar Betűöntőde Rt. által szállított *Amts-antikva* betűkből szedtük. Az *Amts-antikva* tiszta és hamisítatlan antikva típus, amelynek igen nagy előnye, hogy az antikván kívül kurzív, félkövér, kövér és keskeny félkövér változatokban kapható egész nyolc cicerós nagyságig. Ez a betűcsalád tökéletesen betöltheti bármely nyomdában a vezérbetű szerepét, mint mindenféle nyomtatványhoz — legyen az könyv, raktári, kereskedelmi vagy egyéb alkalmi nyomtatvány, — kitűnően használható.

Nyomtatástechnika

PERGAMINRA VALÓ NYOMÁS. A pergamentre és pergamin-papírra való nyomás kellemtelen következményekkel jár, ha a nyomtatványnak csomagolás céljából kell szolgálnia, mert — mint tudjuk — az említett papiroson a festék nagyon nehezen szárad. Ezért a pergamentre való nyomáshoz szárítóanyagot kevert festék szükséges. Ezt a szárítóanyagot legjobb a festékgyárból beszerezni, mert az erre a célra rendszerint használni szokott folyékony barna szikkatív nyomtatásra alkalmatlan. A szárítóanyag a festékmennyiségnek 2—5%-a legyen. A leghelyesebb próbanyomásokat készíteni, mert a túlsok a szárítóanyag, akkor a friss nyomások egymáshoz ragadnak, ezenkívül a túlgyorsan száradó festék a hengereken is gyorsan szárad, ezért a gépnek húzamosabb időn át való állása a hengereknek a megtisztítását követeli meg. Kevés szárítóanyag hozzákeverése esetén a nyomógép megállítása előtt néhány csepp olajnak a hengerekre való ráceppentésével akadályozhatjuk meg a festék rászáradását. A fényeskék, fényespiros stb. elnevezésű festékekben, amelyeket csomagolópapírosok nyomására használnak, már benne van a szükséges szárítóanyag, míg az említett papiroshoz a festéket előbb preparálni kell. h

FESTÉKEK FÉNYESSÉGE legtöbbször a papírtól függ. Kemény vagy kromópapiroson, ha jól van enyvezve, sokkal könnyebben érhető el fényes nyomás, mint kevésbé enyvezett papiroson. Erre a célra a festékhez 2—3% fényező kence hozzáadása ajánlatos, amelyet azonban csak a festékgyárból rendelve kapunk kifogástalan minőségben. h

Feljegyzések

KRAUSZ HENRIK. Kevesen vannak a szakmában, akik ezt az egyszerű és szerény nevet ismerik, s akik e név még szerényebb hordozójával személyesen is találkoztak. Krausz Henrik egyike azoknak a munkásoknak, akik egész életük folyamán nem lépnek ki a névtelenség homályából, hanem valamely cég neve mögé rejtőzve, csendben és nagy szorgalommal, odaadással,

szerepettel végzik nagyjelentőségű munkájukat. Hogy most a szakma nyilvánosságá elé visszük nevét, arra az adott alkalmat, hogy *Krausz Henrik* az idén tölti be az ötvenedik esztendejét az időnek, amelyet mint fametsző töltött el. Ezalatt az idő alatt nagyjelentőségű munkák kerültek ki vésője alól, amelyekre ma, egy egészen más ideálok után haladó, egész más művészi fel fogásban élő időben is tisztelettel tekinthetünk vissza. Az évtizedek rohanásában eltemetődött az a fametsző-stílus, amelyben *Krausz Henrik* felnevelkedett, a foto-mechanikai sokszorosító eljárások rohamos fejlődése és elterjedése elsöpörte azt az eljárást, amely pedig valaha sok-sok embert foglalkoztatott s amelynek olyan művészei voltak, mint a *Gustave Doré* körül tömörülő francia fametszők, s olyan műhelyei, mint a *J. J. Weberé* Leipzigben, ahol az autotípia felmerülése előtt hatalmas méretű és hihetetlen finomságú fametszeteken reprodukálták a festészet nagy remekeit, sőt még az aktuális képes hírszolgálat akkori tempójának is meg tudtak felelni. *Krausz Henrik* példája gyönyörű bizonyítéka annak, hogy a mesterség szellemébe való igazi elmélyedés, a szerszámmal, az anyaggal való igazi intimitás milyen szellemi rugalmasságot adhat a mesterségét szerető munkásnak. *Krausz Henrik* túlélte mestersége virágkorát, s egy hosszabb szünet után megérhette ennek a mesterségnek újabb virágzását, sőt: ennél többet is elérhetett. Olyan nagy része van ennek az új virágkornak az elérkezésében, mint csak keveseknek. A modern magyar fametszés újabb kísérletei nem lettek volna lehetségesek, ha nem állott volna a nyomdász és a művész rendelkezésére egy olyan finom érzékű, tapasztalt és megértő technikus, mint *Krausz Henrik*, akit éppen ezek a tulajdonságai tettek képessé arra, hogy egy új, olyan stílus feltámasztásában segédkezzen, amely merőben más annál a stílusnál, melyben ő felnevelkedett, de amely rokonságot tart a fametszet renaissance- és barokkori nagy stílusával. Illő, hogy *Krausz Henrik* pályájának ezen a jelentős állomásán a *Magyar Grafika* is elhozza a maga koszorúját, nevét megismertesse a szakma művelőivel és élettrajzá- nak főbb vonásait közölje. *Krausz Henrik* 1860-ban a komárommegyei Szomódon született és 1873-ban lépett be, mint tanuló, Pollák Zsigmond akkor jó hírű fametsző intézetébe. 1878-ban szabadult fel és ismeretei gyarapítása céljából külföldre menvén, hét esztendőt töltött el Bécs, Berlin, München, Leipzig legelső műintézeteiben. Így tehát a fametszés újabb nagy virágkorát, az autotípia felbukkanása előtti időt a fametszés akkori nagy centrumaiban töltötte. Amikor 1885-ben Rudolf trónörökös «Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben» című nagy munkáját, amelynek szerkesztésében és megírásában az ország első tudósai, írói és művészei segédkeztek, megindította, a szerkesztőbizottság *Krausz Henriket* is hazahívta és ezidőtől kezdve megszakítás nélkül 16 évig, annak befejezéséig dolgozott a nagy munkán, Morelli Gusztáv tanár vezetése alatt, a Magyar Királyi Iparművészeti Iskolában. Az Iparművészeti Iskola megnyitásakor a királynak is bemutatatták, s amikor a munka folyamán a szerkesztő trónörökös két ízben is meglátogatta a

műintézetet, *Krausz Henriket* is megszólításával tün- tette ki. A munka folyamán pedig állandó érintkezésben volt az illusztrációkat rajzoló nagy művészekkel, *Munkácsyval*, *Benczurral* és a munka magyarországi főszerkesztőjével, *Jókaival* is. A nagy munka befejezése után ugyancsak *Morelli* vezetésével további nyolc esztendeig a Magyar Királyi Egyetemi Nyomda és a Szent István Társulat tankönyvei számára dolgozott, majd amikor *Morelli* halála után az Iparművészeti Iskola fametszőintézete feloszlott, a *Körner és Laufer* féle fametszőintézetbe lépett be, ahol a mai napig készíti az összes előforduló művészi munkákat, így például a gyomai *Kner* nyomda kiadványaihoz *Kozma Lajos* rajzai után készült összes fametszetű illusztrációk és könyvdíszek (részben e lapban már bemutatott) fametszeteit és egyéb, a modern magyar fametszet újabb fellendülése óta készült munkákat. Kívánjuk és reméljük, hogy ezt a munkát, amely a magyar könyvnyomtatásnak annyi szépséget ajándékozott, mindnyájunk gyönyörűségére még sokáig folytathassa. *K. I.*

JUBILEUMOK. A Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt. személyzete július 15-én ünnepelte *Major István* revizornak, özvegy *Ksiazek Lászlóné* és *Matkovcsik Antal* könyvkötő munkások ötvenéves munkásságának jubileumát. Az ünnepélyt a Budapesti Könyvnyomdászok Dalkörének nagyszerű éneke nyitotta meg. A nyomdászszakszervezet üdvözlését *Pajor Rudolf*, a könyvkötőkét *Schramm Gyula* tolmácsolták. *Göncz Mihály* a Segélyező-Egyesület és a nyomdászörök nevében üdvözölte az ünnepeltek. *Weisz Rezső* a személyzet, *Radnai Mihály* igazgató az igazgatóság ajándékát nyújtotta át, mindegyik szép beszéd kíséretében. *Csillag Erzsike*, *Csillag Ferenc* kollégánk leánya, atyjának ódáját és az ünnepély befejezéséül *Várnai Zseni* egyik versét szavalta el nagy hatással. — A Budapest Székesfővárosi Közlekedési Részvénytársaság személyzete és igazgatósága július 17-én, kedden délelőtt ülte meg *Barna Simon* és *Schnell József* alkalmaztatásának huszonötéves jubileumát. *Szászy Lajos* kereskedelmi főtanácsos, a nyomda főnöke üdvözlőbeszéd kíséretében adta át az ünnepelteknek a személyzet ajándékát. Másnap hajókirándulás volt, amely alkalomból több felköszöntő hangzott még el, amelyekre *Schnell József* válaszolt. Az ünnepséget kellemes és szellemes műsor fejezte be. — A Magyar Grafika szerkesztősége részéről is valamennyi jubilánsnak őszinte üdvözlőnként fejezzük ki és kívánjuk, hogy szakmánk fejlesztése érdekében fokozott munkakerőben és munkakedvvel működjenek még sokáig.

A FELVIDÉKI GÉPMESTEREK ÉS MUNKÁSNŐK június 29-én háromnapos tartózkodásra Budapestre rándultak, hogy itt kissé jól érezzék magukat elszakadt kollégáik között, de főképpen azért, hogy tanulmányi látogatást tegyenek. Megtekintették az Universal grafikai szaküzletet, a *Lorilleux*-féle festékgyárat, a *Betüöntödét*, a *Globus*, az *Athenaeum* és *Világosság* könyvnyomdákat. Elutazásuk napján *Zaka Lajos* sírkövének leleplezésén is részt vettek. A fel-

vidékiek kegyeletét Petrik Szilveszter tolmácsolta. Búcsúzásuk alkalmával Blaschke és Derka mondtak köszönetet a szíves vendéglátásért. Gyürey Rudolf lelkes búcsúbeszéde volt a záróakkordja a kedves vendégségnek.

A MAGYAR SZAKIRODALOM VESZTESEGE.
Neumann Ede és Szilágyi József felszedték a sátorfájukat és kivándoroltak az országból, hogy odakünn jobban boldogulhassanak. Óhajtjuk is, hogy ez sikerüljön, másrészt azonban fájjaljuk, hogy a magyar nyomdászati szakirodalomnak ilyen vérvesztéséget kell elszenvednie. Aki ismeri a mi szakmafejllesztő viszonyainkat, az tudja, hogy mit jelent ilyen két kiváló szakírónak — habár remélhetően ideiglenes — elvesztése. Neumann Ede munkásságát teljes mértékben meg tudjuk becsülni, ha elolvassuk az ő nyomdászattörténeti és szedőgéptechnikai cikkeit. Szilágyi József pedig a Magyar Grafikában is kifejtette értékes szakírói munkálkodását. Anélkül, hogy bárkit is meg akarnánk bántani, ki merjük mondani, hogy a most élő nyomdászok között nincs is, aki a magyar nyelvet olyan alaposan ismerné, mint Szilágyi. Ezért félünk, hogy az egészséges magyar helyesírás könyvének elkészítésénél — tipográfiai szempontból legalább — súlyosan meg fogjuk érezni a távollétét, hacsak módját nem ejtik, hogy ő is közreműködjek elkészítésében. Ha nyelvi kérdésről volt szó, különös hozzáértéssel és alapos készütséggel nyúlt a tárgyhoz, de egészséges érzékkel szólt hozzá egyéb szakkérdésekhez is. Úgy Neumann Edének, mint Szilágyi Józsefnek, a Magyar Grafika kiváló munkatársának tiszta szívből kívánjuk, hogy új vállalkozásukat siker kísérje mindvégig és reméljük, hogy a szakirodalom terén nemsokára viszontlátjuk őket. (—)

Kritika

PUZSÉR JÁNOS közel száz kereskedelmi nyomtatványt fekszik előttünk *Hollósy János könyvnyomtató műhelyéből*, ékes cáfolataként annak a balfelfogásnak, hogy az expresszionista s egyéb újabb stílus nem alkalmas a gyakorlati tipográfiába való átültetésre. A hozzánk bírálatra beküldött nyomtatványtömeg túlnyomó része lapunk propagálta stílusban készült megrendelésre, tehát egyben bizonyítéka annak is, hogy a rendelőközönség is szívesen veszi. Miután pedig magunk is

jól tudjuk, hogy a megrendelők az olcsó sajtóterméket keresik, úgy gondoljuk, hogy ez a sok expresszionista felfogásban szedett nyomtatvány elkészítése aligha igényelt sokkal több időt, mint amennyit bizonyos körökben egyedül rendszeresnek, logikusnak és észszerűnek tartott régebbi szedésmód mellett kellett volna ráfordítani. Ezek a nyomtatványok is igazolják irányunkat, aminek annál inkább is örülünk, mert igen jól megoldott és sikerült produktumokat láttunk Puzsér munkái között. Hajlított sorai kivétel nélkül kifogástalanok, részletes szedési szint-úgy s az egyes munkák kompozíciója élénk fényt vet kombinálóképességére. A legtöbb munkán lapunk szedéspéldáinak motívumait fedezhetjük fel ötletes fejlesztésben és egymással való társításban, ami Puzsér praktikus találékonyságának és ambíciójának legszebb tanújele. A munkák jó része egyszerű, de úgy ezek, mint a színes dolgok is jó nyomásról és helyes szín-érzékről tanuskodnak.

KISKÚNFÉLEGYHÁZÁRÓL az *Unio* nyomda rt. egy csomó termékét küldték be *Szabó D. György* szedő és *Jaczkó Ferenc* gépmester kollégák. Az *Unio* nyomda üzében készült munkák egyszerű kivitelükkel a vidéki sajtótermékek legjobbjai közé sorolhatók. Túlnyomórészt még a tömbszedést kultiválják Kiskúnfélegyházán, de a beküldött nyomtatványok egy részén már érezhető a modernebb felfogás felé való orientálódás. Ezt a törekvést csak dicsérni tudjuk, de egyben figyelemztetnünk kell a munkák készítőit, hogy újítások dolgában maradjanak a mértékletesség határai között legalább is mindaddig, amíg nagyobb gyakorlatra tesznek szert. Erre a figyelemztetésre egy levélfej ad okot, amelynek fősorát hullámos sorképzés helyettesítése gyanánt tört vonalban szedték, így:

Ezt nem tudjuk helyeselni, éppúgy azt sem, hogy egyetlen sor felerészben egyenesen, felerészben ívből hajlítottassék, amit egyébként több ízben másoknál is kifogásoltunk. A példához hasonló sorképzés különösen akkor hibáztatandó, ha a törés vagy enyhe hajlás nem szóközökre esik. El tudjuk képzelni, hogy bizonyos esetekben fősoroknak reklámszerű feltüntetése érdekében így képezzük ki:

De ez esetben az egyes egyenes sorszakaszok befejezett szavakból kell hogy álljanak. A munkák nyomása a mai anyagok és festékek alsóbbrendűségét véve figyelembe, jó szakemberekre vall.

Pályázat

NEMZETKÖZI PÁLYÁZAT. Németország és — bátran állítható — a világ legnagyobb szakmafejllesztő egyesülete: a *Bildungsverband der Deutschen Buchdrucker* nemzetközi pályázatot hirdet hivatalos lapjának, a *Typographische Mitteilungen* című havi folyóiratnak fedőlap, szövegeoldal és nyolcoldalas szedésmintaivének megtervezésére. A részletes feltételek a következők: 1. A pályázaton részt vehet minden szakíró, aki a nemzetközi nyomdászti társaság kötelékéhez tartozó szaktársi szervezetnek tagja. 2. A feladat: megtervezendő a *Typographische Mitteilungen* egy teljes száma, és pedig: egy fedőlap két színben; 16 oldal szöveg fekete színben leendő nyomásra. 8 oldal melléklet modern szedéspéldákkal, két színben leendő nyomásra. 3. A tervezéshez kizárólag meglévő betűöntődei anyagok: betűk, díszek, vignetták használhatók fel. 4. Különleges kikötések: a) A fedőlap első oldalára vonatkozólag: két színben tervezendő. Szövege »*Typographische Mitteilungen*».

JÓZSEF 48-12

HÍVJA FEL EZT A SZÁMOT, HA JÓ **FESTÉKET** (SZÍNESET, VAGY FEKETÉT) AKAR VENN!

UNIVERSAL
 GRAFIKAI SZAKÜZLET RT
 BUDAPEST, RÁKÓCSI TÉR 2
 BEJÁRAT: SALÉTRUM UCCA

Zeitschrift des Bildungsverbandes der Deutschen Buchdrucker. XXI. Jahrgang. Januar 1924. Heft 1. A szedésmegoldás keretében alkalmazandó nyomásra alkalmas rajzú színet, mely a pályázatot kiíró egyesület szakmafejlesztő működését szimbolizálja, vagy alkalmazható egy megfelelő tárgyú betűöntődei vignetta. b) A szövegív megoldására vonatkozólag: a szövegsorok beragaszthatók vagy skiccelhetők, címsorok, élfejek és oldalszámok szintén skiccelhetők. Az 1. szövegoldal fejszövege ugyanaz, mint a fedőlapé. A 2—14. oldalaknál a cikkcímek berajzolandók. A 15—16. oldalak négy oktáv oldalra osztandók fel. Ezen négy oktáv oldal elsejének fejszövege a következő: »Fachmitteilungen für die deutschen Korrektoren. Herausgegeben von der Zentralkommission der Korrektoren Deutschlands. Vorsitzender: Artur Grams, Berlin C. 54, Gipsstrasse Nr. 12. III. Schriftleiter: F. Oberüber, Berlin-Neukölln, Ringstrasse 76/77. Januar 1924. Sechzehnter Jahrgang Nr. 1.« (A feltételek nem említik sehol s így megjegyezzük, hogy a lap papírnagysága azonos a Magyar Grafika papírnagyságával.) c) A melléletekre vonatkozólag: a szedéspéldáknak karakterisztikusan modern irányú munkáknak kell lenniök s vissza kell tükröztetniök a pályázó hazájának szedéstechnikai sajátosságait. A szöveg megválasztása, elrendezése, a példák csoportosítása a pályázó tetszésére van bízva. Nyomatás szempontjából figyelembe veendő, hogy a nyolc oldal mellékletet egyszerre nyomják háromszor vágott hengerekkel, tehát a nyomás irányában egymás alatt levő oldalak, és pedig az 1. és 4., a 2. és 3., az 5. és 8., a 6. és 7. oldalakon levő szedéspéldáknak azonos a színezésük. A szedéspéldák két színben tervezendők s így a nyolc oldalon az előbb említett vágott hengerrel történő nyomás folyamányaként szükség szerint nyolc szín is alkalmazható. 5. A szöveg- és mellékletív papírosa fehér, a fedőlapé pedig fehér vagy sárgás fénytelen papíros. 6. A pályázaton egy-egy pályázó csak egy munkával vehet részt, amennyiben mégis többet küldene be, úgy valamennyi pályamunkájának jelígeje azonos kell hogy legyen, folytatólagos számozással. A jelíget az első oldal jobb oldali alsó sarkába kell tussal ráírni. Ugyanezzel a jelíggel látható el a lezárt ielígés levél is. A pályamunkák szeptember 15-ig annak a szaktársi szervezetnek vezetőségéhez küldendők be, amelyhez a pályázó tartozik, amely azután továbbítja a pályázatot kiíró egyesülethez. A pályázat eldöntése öt csoportban történik, és pedig: 1. az északi, 2. az anglkán, 3. a szláv, 4. a román és 5. a germán szövetségekhez tartozó pályázók csoportjai szerint. Minden csoportban tíz dísz- és tíz elismerőöklevél kerül kiosztásra (összesen tehát 50 díj és 50 elismerőöklevél). A pályadíjak összege még nem állapított meg. A pályázatot kiíró szövetség fentartja magának a jogot, hogy a T. M. jövő évi 12 számát a díjazott pályamunkák szerint jelentesse meg. A fent ismertett pályázat a maga nemében páratlan arányú, s noha a feladat igen súlyos, kétségtelen, hogy az eredmény mégis impozáns lesz. Úgy tervezük, hogy a pályázat eredményének tanulmányoszerű feldolgozására lapunk egy teljes számát áldozzuk. Reméljük, hogy e pályázaton magyar mesterszedő szaktársaink impozáns számban vesznek részt.

Szakirodalom

A DEUTSCHER BUCH- UND STEINDRUCKER ez évben három, szakirodalmi szempontból kiemelkedő nívójú és értékű különszámmal szolgálta szakmánk fejlesztését. A tégelynyomósajtókról, a górssajtókról és a körforgógépekről külön-külön számok foglalkoznak olyan kimerítően, amit csak az alaposágot szerető németektől szoktunk meg. Ehhez a trilógiához most az újabb nyomtatástechnika legnevezetesebbje

sorakozik negyediknek: az *offset-nyomásról* szóló külön szám, melyet Menté D., a charlottenburgi műszaki főiskola tanára és Herbst Ernő (Berlin) állítottak egybe. Ez az igazán remek-számba menő, több mint 100 oldal terjedelmű füzet, amelyet a legmelegebben ajánlunk szaktársaink figyelmébe, annyi érdekes, az *offset-nyomás* minden részletével foglalkozó közleményt hoz, hogy ezeknek még a legrövidebb ismertetése is sok helyet foglal el. Herbst E. a tőle megszokott alaposággal ismerteti az *offset-nyomás* jelentőségét: Strecker O. (Darmstadt) az *offset-nyomási eljárás* fejlődéséről, míg Russ (Berlin) az *offset-eljárás* iránti lelkesedés okairól ír. Igen érdekes Biller polémiája, amelyre Herbst már a füzetben válaszol. Otto Säuberlich (Leipzig) az átnyomási eljárásokról szóló tanulmányával, dr. Hartmann (Halle) a festékekről írt tájékoztatásával ad jó tanácsokat és érdekes közléseket. F. T. Corkett (London) a »Litotex«-eljárásának az *offset-nyomásnál* való alkalmazását ismerteti. Ismerteti a füzet a Vogtländische Maschinenfabrik A.-G. többszínű *offset-körforgógépet*. Több, itt meg nem említett cikke kívül természetesen hozza a füzet a rendes gazdag rovatait és egy sereg, részben a cikkekké illusztrálására szolgáló, részben pedig önálló mellékletet, ezek között több művészi értékű *offset-nyomású képpel*. — Igen érdekes a folyóirat júliusi *Fachschulen-Sonderheft*-je, mely a szakiskolákról, a szakképzésről hoz egész sereg beszámolót, értekezést, s ezt dúsan illusztrálja a különböző iskolákból való munkákkal. E füzet élénken tanuskodik amellet, hogy a németek mily nagy gondot fordítanak a grafikai iparokbeli szakképzésre. Gyönyörű és nemesen szép munkák kerülnek ki a glogau-i vagy a dessau-i iskolákból is, nem is szólva a nagyobb német szakiskolák munkáiról, s az eszünkbe juttatja a mi rettenetes elmaradottságunkat szakképzés dolgában. — A remek füzet ára 1 svájci frank, illetve az ennek megfelelő valutáris ellenérték. Ezen összeg beküldése ellenében a füzetet bérmentve küldi meg a hiadóhivatal: Deutscher Buch- und Steindruck, Berlin SW. 6. Teltower-Str. 32.

DIE SCHREIBKUNST. (A Verlag Ed. Lautenbach, Berlin-Mariendorf kiadása.) A betűvetés művészetének művelését előmozdítandó, az előbb nevezett cég *Die Schreibkunst* cím alatt praktikus mintalapokat ad ki, melyeknek legújabb füzeté a Heintze & Blankertz berlini cég által forgalomba hozott »Quell-Lyd«, »Ato« és »Kelemi-Federe« nevű íróeszközeivel írt bevezető, útmutató gyakorlatokkal ismerteti meg. E mintalapokkal a kiadó azt célozza, hogy ezek nyomán bárki is könnyen elsajátíthassa az egyes tollak vezetéstechnikáját és karakterisztikus, sajátos koncepciójú betűk vetésére serkentes. Az előttünk fekvő nyolc műlapból álló füzet ára jelenleg (augusztus 20.) 1,650.000 márka és 4—5000 márka portóköltőség, mely összegnek megfelelő értékű magyar korona levélbeni megküldése árán megszerezhető a fentemlített kiadónál.

Külföld

ROSSZ VALUTA — OLCÓS NYOMTATVÁNY. Az angol alsóház nemrég egy törvényjavaslatot tárgyalt, amely az angol postaigazgatóságot szigorú rendszabályok életbeléptetésére hatalmazza fel a postadíjakkal most üzött rendszeres visszaélések ellen. A törvényjavaslat benyújtására az adott okot, hogy az utóbbi időben az angol kereskedelem és ipar nyomtatványszükségletének jó részét Németországban és Ausztriában készítették és egyben ugyanonnan expediáltatja, mely utóbbi körülmény az angol posta súlyos megkárosításával jár, lévén a német és az osztrák portótarifa sokkal olcsóbb az angol postáénál. A törvényjavaslat szerint az angol posta jogosítva

Tanzer Miksa grafikai szaküzlet

BUDAPEST VII. AKÁCFA UCCA 50. SZÁM. TELEFÓN JÓZSEF 106-31

volna a szigetországban székelő cégeknek a kontinensen nyomtatott és expedált tömeges nyomtatványküldeményeit egyszerűen megsemmisíteni. A törvényjavaslat sorsáról nincs hírünk, de elfogadását valószínűnek tartjuk.

GA NYOMDÁSZCÍMER HASZNÁLATA CSEHORSZÁGBAN — TILOS? Egy német szaklapban olvassuk, hogy egy csehországi nyomda, amely — amint az egyébként igen gyakori eset: levélborítékjának cégnyomását a kétféjű sasos nyomdász címerrel ékesítette, — a postahatóságtól felszólítást kapott, miszerint a levélborítékjaira nyomtatott kétféjű sást átnyomás útján tegye felismerhetetlenné avagy más borítékokat nyomasson természetesen címer nélkül, máskülönben ilyen kétféjű sasos postaküldemények továbbítását meg fogják tagadni. Érdeemes laptársunk ebből arra a feltevésre jutott, hogy a cseh hatóságok a nyomdász címet is államveszélyesnek tartják. E hírrel kapcsolatban megjegyezzük, hogy Csehországban a kétféjű sasos nyomdász címet bekeidőben is ritkán használták, de hogy használatát most — az osztrák uralom címerével való hasonlósága miatt — eltiltották volna, az nem valószínű. A fentemlített hivatalos felhívást nyilván tévedésből küldték az illető nyomdának, összetévesztvén a nyomdász címet az osztrák kétféjű sasos államcímerrel, melynek használata Csehországban talán tilos, talán nem ajánlatos.

OLASZORSZÁG SAJTÓJA a legújabb statisztika szerint 3330 lapot számlál. Van 961 politikai lap, melyek közül 134 napilap, ipari 88, kereskedelmi 250, gazdasági 232, nevelési 109, irodalmi 351, tudományos 565, ebből orvosi szaklap 125, vallási 290, művészeti és színházi lap 75, élelapp 86, hivatalos lap 187, a többi lokális jellegű lap. A politikai lapok közül polgári pártállású 240, köztársasági 31, szocialista 260, konzervatív 295, radikális demokrata 133, anarkista 9.

A LEGNAGYOBB PAPIRGYÁRTÓGÉPEK kétségtelenül az Edward Lloyd Ltd. angol társaság kembley-i gyárában működnek. Ezek a gépek 240 méter 538 cm széles rotációs papírt gyártanak percenkint. Két ilyen óriási gép tehát hetenkint több mint 800 tonna rotációs papírt gyárt.

Jelen számunk

mellékleteink szedéspéldáit és fedőlapunkat Wanko Vilmos tervei nyomán Lombár László, Schwarz Ottó és Topits Béla szedték. Az egész lap nyomását König Béla végezte. A gőteborgi nyomdatulajdonos-kongresszusról készült csoportképet, nemkülönben a Gyulai generális imakönyvének négy oldalnyi reprodukcióját Kner Izidor gyomai könyvnyomató volt szíves rendelkezésünkre bocsátani, ezzel is ismételtlen bizonyítván be páratlan áldozatkészségét. E mellékleteket Kruchó István főgépmeister nyomatatta a Soksorosítóipar Rt. által szállított klisékről. A gyöngébbek kedvéért megjegyezzük, hogy a Gyulai-féle könyv reprodukciói megtévesztő hűséggel adják vissza az eredeti könyvnek még a fogyatékosait is, s így e tekintetben is csak dicséretet érdemel nyomójuk, aki egyébként szakmabeli hozzáértését nagyszerűen bebizonyította a májusi számunkhoz készült nyolcoldalmi Kner-melléklet nyomásával, amit utólagosan most regisztrálunk.

Külföldi számunk

A MAGYAR GRAFIKA e hónaptól kezdve kétféle kiadásban fog megjelenni. A rendes magyar nyelvű kiadáson kívül készül a külföldi kiadás is, amely a rendes magyar lapból s egy 6 oldalas német és 2 oldalas román nyelvű mellékletből áll. Az előbbi az *Ungarische Graphik*, az utóbbi pedig a *Grafica Maghiară* címet viseli. Erre az újtásra lapunk külföldön, különösen Erdélyben való nagy elterjedése adott alkalmat s alapját képezi lapunk további fejlesztési programjának. Német mellékletünkben egy-két cikket kívül önálló dolgozatokat, a román lapban azonban csak a mellékletekkel összefüggő cikkünk fordítását közöljük. Magyarországi olvasóink, amennyiben a külföldi kiadásra reflektálnak, szíveskedjenek ezen óhajukat lapkezelőinknél bejelenteni. A külföldi kiadás ára munkaadóknak 3000, munkásoknak 1500 korona.

Kiadó Bíró Miklós. Felelős szerkesztő Wanko Vilmos. Nyomatja a Globus Nyomdai Műintézet Részvénytársaság VI, Aradi ucca 8. szám, a Gebrüder Schmidt I-es számú ábrafestékével. A kliséket a Soksorosítóipar szállította

In allen
Zehn Modellen
ist die schon seit über drei
Dezennien glänzend bewährte

Mindestens
tízféle modelben
azonnal szállítható a már három
évtized óta kitünően bevált

LINOTYPE

kurzfristig lieferbar
sorszedő- és öntőgép

LINOTYPE-

GIESSFORMEN A ÖNTŐFORMÁK

LINOTYPE-

AUSSTOSSPLATTEN A KITOLÓLAPOK

LINOTYPE-

SPATIENKEILE A KIZÁRÓÉKEK

LINOTYPE-

GIESSFORM-
EINSATZSTÜCKE
sowie sämtliche anderen

ÖNTÖFORMA-
BETÉTDARABOK
úgy mint egyéb mindentéle

LINOTYPE-

ERSATZTEILE
zu niedrigsten Preisen und
Garantie tadelloser
Herstellung und einwand-
freien Funktionierens be-
ziehe man nur von der

PÖTALKATRÉSZ
a legjutányosabban, a kifo-
gástalan előállításért és aka-
dálytalan működésért garan-
tálva, csakis a vezérképví-
seletünknel szerezhető be:

Generalvertretung der

MERGENTHALER SETZMASCHINENFABRIK
G. m. b. H., Berlin

GUTENBERG-HAUS GEBR. GEEL

WIEN VII, Lerchenfelderstrasse 37
BUDAPEST II, Hunyadi János ucca 12
PRAG II, Vrchlicky-Park 1

Telefónszám 110-45 és 176-76

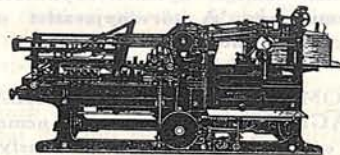
A zonnal szállít
tömöntödek részére garantált összetételű

BETŰFÉM

ólmot, angol önt és antimónt napi áron.
Betűfém-hulladékot, fémszalakot és
fémhamut legelőnyösebb napi
áron vásárol. Szedőgépmot
gyakorlatilag gondosan ki-
próbált speciális össze-
tételben gyárt, rak-
tárról bármily
mennyiségben
azonnal
szállít

**Magyar Ólomárugyár
és Fémkereskedelmi RT**
BUDAPEST VI, FORGÁCH UCCA 4

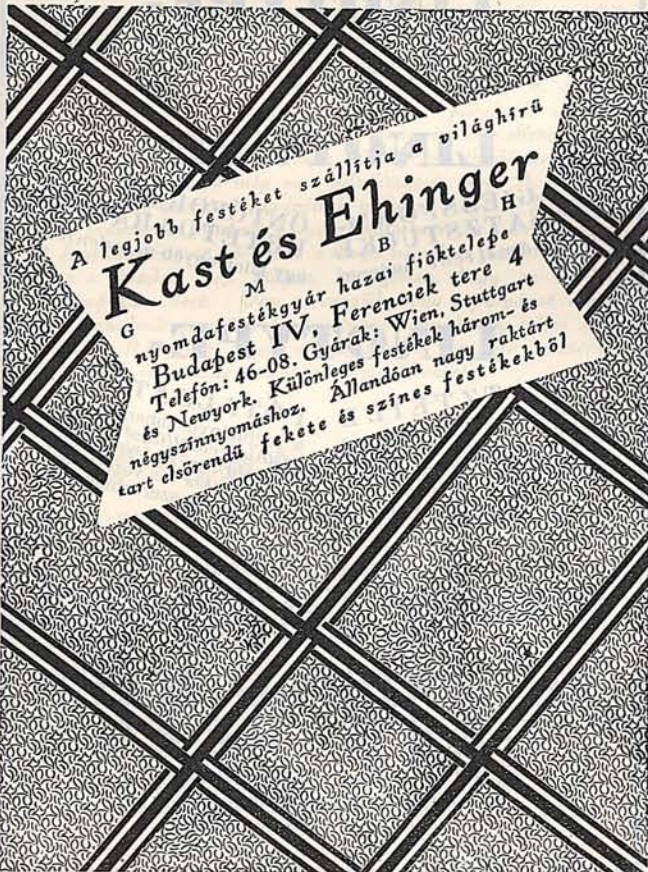
J. G. Schelter & Giesecke

betűöntőde
vésnői műintézet
gépgyár
klisékészítő műintézet
Leipzig

Készítünk betűket, díszítő- és rézlénia-anyagot
nyomdák és könyvkötők részére,
dombor- és aranynyomáshoz való véseteket,
plakábtűket, valamint kereteket fából és fémből,
vonalas, tónusos és többszínnyomáshoz való kliséket,
réznyomatokhoz dűcokat,
a dobozgyártáshoz való mindennemű
szükségleti cikkeket,
továbbá kéttűrás nyomógépeket,
tégelynyomósajtókat és
számozókészülékeket

*

Fischer és Méri, Budapest
VII, Kazinczy ucca 27, II/24

A legjobb festéket szállítja a világhírű

Kast és Ehinger

nyomdafestékgyár hazai fióktelepe
Budapest IV, Ferenciek tere 4
Telefón: 46-08. Gyárak: Wien, Stuttgart
és Newyork. Különleges festékek három- és
négy színnyomáshoz. Állandóan nagy raktárt
tart elsőrendű fekete és színes festékekből

TELEFON
JÓZSEF 126-54

GRÓSZ ÉS VIDOR

PAPÍRNAGYKERESKEDÉS,
MINDENMŰ
OKMÁNY-, KÖNYV-,
FAMENEES,
NYOMÓ-, SZÍNES ÉS
FEDÉLPAPÍROK
KARTONOK
NAGY RAKTÁRA,
PAPÍR ÉS BORÍTÉK
GYÁRI KÉPVISELETE

BUDAPEST
VII, KERTÉSZ UCCA 20

TELEFÓN:
14-69

WÖRNER

TELEFÓN:
61-90

AZONNAL SZÁLLÍT
NYOMDAI
TÉGELYSAJTÓKAT,
GÖRGŐ ÉS VASÚT RENDSZERŰ
GYORSSAJTÓKAT
KÖNYVNYOMDAI KÉZISAJTÓKAT

J. ÉS
TÁRSA
GÉPGYÁR
RT

BUDAPEST V
VÁCI ÚT 48. SZÁM

KÖNYVKÖTŐ VÁGÓGÉPEK ÉS LEMEZOLLÓK RAKTÁRON
GÉPJAVÍTÁST ÉS SZERELÉST
BÁRMELY SZAKMÁBAN LEGPONTOSABBAN VÉGEZÜNK

TELEFÓN
82-35
S Z Á M

STEYRERMÜHL

PAPÍRGYÁR MAGYARORSZÁGI VEZÉRKÉPVISELETE

SÜRGÖNY
FEBARÁT
BUDAPEST

MINDENNEMŰ IRÓ-, NYOMÓ- ÉS CSOMAGOLÓ-

PAPIROST

RAKTÁRRÓL SZÁLLÍT A

FREUND-BARÁT-FÉLE

PAPÍRNAGYKERESKEDÉS ÉS GRAFIKAI SZAKÜZLET

BUDAPEST V, AKADÉMIA UCCA 3. SZÁM

KÜLÖNLEGESSÉGEK: MŰNYOMÓ-, VÁZLAT-, PAUZ- ÉS PERGAMENPÓTLÓ PAPIROSK
ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁR AZ ÖSSZES PAPÍRFAJTÁKBÓL

**HENGER-
ANYAGOT**

KELLKOM
Gyári
védjegy

LEGJOBB MINŐSÉGBEN SZÁLLÍT
KELLNER & KOMLÓS
VEGYÉSZETI GYÁR
FABRICĂ DE CHIMICALIE
SATU-MARE (SZATMÁR)

GERŐ ÉS GLÜCK

GRAFIKAI SZAKÜZLET ÉS GÉPJAVÍTÓ MŰHELY

Nagy raktár grafikai anyagokból, kő-, könyvnyomda, könyv-
kötészeti, dobozgyári stb. gépek- és felszerelési cikkekből.

**Gépjavításokat
gépátalakításokat
gépszereleléseket**

elvállalunk. Hívásra azonnal küldünk szerelőt. Mindennemű
javításokat legpontosabban, leglelkismeretesebben eszközölünk.
Használt szakmabeli gépeket a legmagasabb árban veszünk.

TELEFÓNHÍVÓSZÁM: JÓZSEF 23-16

Budapest VII, Hernád u. 28

Boldog vagyok,

mert a jövő évi naptárszükségletemet már biztosítottam, s meggyőződtem arról a régi igazságról, hogy úgy előjegyzési, fali, valamint zseb-

NAPTÁRT

noteszeket, írómappákat, iróaljzatokat, dobnyomású plakátokat és reklámcikkeket a legízlesebb és legmodernebb kivitelben gyárt és gyorsan és jutányos áron szállít a jóhírnevű

Dörner és

Heimberg papíráru-és reklámcikkgyár rt.

Budapest V. kerület, Sziget ucca 38. szám
(Pozsonyi út 4/B). * Telefonszám: 32-63
Mintával és árajánlattal készséggel szolgál.

LORILLEUX CH.
ÉS TÁRSA
FESTÉKGYÁR

BUDAPEST IV,
FERENC JÓZSEF RAKPART 27
TELEFÓN: 37-58 ÉS 93-29

GYÁR: BUDAFOKON

PAPIR ÉS PAPIRÁRU
KERESKEDELMI RT.
GYÁRI RAKTÁR

BUDAPEST

VII. DOHÁNY- U. 36

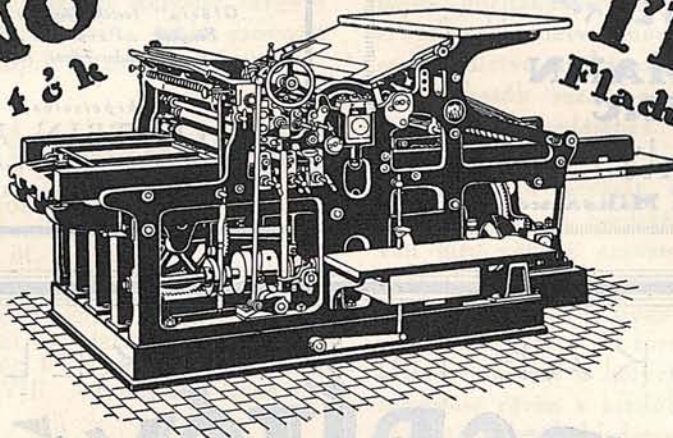
TELEFON: JÓZS. 76-86

SÜRGÖNYCIM: MERKURPAPIR

FŐVÁLLALAT: ROLF A.G. FÜR HANDEL U.
INDUSTRIE ROHRSC HACH IN SCHWEIZ
TESTVÉRVÁLLALAT: DONAU-RHEIN A.G.
FÜR HANDEL U. INDUSTRIE MÜNCHEN

TERNO
gyorsajtók

Legszilárdabb gyártmány
Legnagyobb üzemteljesítmény
Legnagyobb pontosság
Legegyszerűbb kezelhetőség

TERNO
Flachdruckpressen

Kräftigste Bauart
Hohe Geschwindigkeiten
Grosse Einfachheit
Höchste Genauigkeit

MASCHINENFABRIK AUGSBURG-NÜRNBERG A-G.

AUGSBURGI GYÁRTELEP. A kontinens legnagyobb nyomdagépgyára. Magyarországi műhelytelep és képviselő:

WERK AUGSBURG. Grösstes Werk auf diesem Spezialgebiete. Ungarländische Werkstelle und Vertretung:

A LOIS CHATELET ALAJOS

BUDAPEST II. MARGIT KÖRÚT 81. II. UDVAR. TELEFÓN 195-33

**SOKSZOROSÍTÓ
IPART**

BUDAPEST-VIII-TISZA-KÁLMÁN-TÉR-6

TELEFON JÓZSEF 2/85

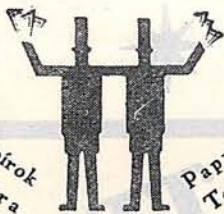
MŰINTÉZET

KLISÉGYÁR

GUMIBÉLYEGZŐGYÁR
RÉVÉSZ FIVÉREK
BUDAPEST IV.
VÁCI UCCA 10
Készít a szakmában metszeteket és grafikai szükséges dombornyomást
DOMBORNYOMDA
VÉSNÖKI MŰHELY

TELEFÓNHÍVÓ 37-09

A nyomdai par
részére mindenféle papírok
állandó nagy raktára

Sürgöncím:
Papyroleum Budapest
Telefón 96-19, 142-51

WALDMANN FERENC

papírgyárak lerakata
és nagykereskedelmi rt.

Budapest V, Falk Miksa ucca 13

HANS WUNDER

G. m. b. H., Berlin-Wilhelmsberg

KÖ- ÉS KÖNYVNYOMDAI FESTÉKGYÁR

Fekete és színes festékek.

Könyvkötőfestékek. Legjobb minőségű „Germania” hengeranyag.

Különlegességek:

„Gloria” festékdóányag, megátolja a festék lehúzódsát.

Fénykék „Perga”, „Secco” gyorszáritóanyag.

Wunder-fekete, fénylik és gyorsan szárad.

*

Vezérképviselőség és egyedüli raktár:

GOLDSTEIN ADOLF UTÓDA

Budapest VII, Kazinczy ucca 32.

Telefón József 123-95

GRAFIKAI TEXTILKELLÉKEK

KÖNYVBORÍTÓVÁSZON ÉS PAPIROS

NAGYBAN ÉS KICSINYBEN
RAKTÁRRÓL AZONNAL

Chiffon
Chirting
Moleskin
Kanavász
Lenvászon
Fűzőszalag
Fűzőszövet
Kasírvászon
Chagrinvászon
Kalikó (angol) vászon
Zsávoly (gradl) vászon stb.

MOSKOVICS EMIL
MECHANIKAI SZÖVŐGYÁR

BUDAPEST

IRODA: V, KLOTILD-UCCA 22
TELEFÓN: 2-23, 165-25, 191-34

Alátétfilc
Gépszalag
Rotációsfilc
Batikelőzők
Moirépapír
Bőrutáncatok
Kalikóutáncatok
Chagrinpapírok
Fantáziapapírok
Márványpapírok
Hengertörlőflanel stb.

K-N

BERGER ÉS WIRTH

ELSŐ MAGYAR KÖ-
ÉS KÖNYVNYOMDAI
FESTÉK- ÉS HEN-
GERANYAGGYÁR

BUDAPEST IX. KER.,
MÁRTON UCCA 19
TELEFÓN:
JÓZSEF 6-35. SZÁM

HENGER
OLCSÓBB ÉS JOBB

ÖNTÉS!
A HÁZI ÖNTÉSNEÉL

KÖNYVKÖTÉSZETI,
DOBOZGYÁRI ÉS
HATOGATÓGÉPEK
GYÁRA

PREUSSE & COMP. A.-G. LEIPZIG

KÉPVISELI MAGYARORSZÁG ÉS
AZ UTÓDÁLLAMOK RÉSZÉRE A

FREUND-BARÁT-FÉLE

PAPÍRNAGYKERESKEDÉS ÉS GRAFIKAI SZAKÜZLET
BUDAPEST V, AKADÉMIA UCCA 3. TELEFÓN 82-35

Rendeléseknél hivatkozunk mindig a Magyar Grafikára

Gépszerezést és gépjavítást

Gyárt:

vidéken a bármely területen is vállaljuk
Pontosan esaközöl.
Specialista gyors-
sajtók. és rotáció-
gépek szakmabeli gépek
teljes javításában

kitűnő golyós csapágy rendszerű amerikai

tégelysajtót,

könyvkötészeti kerek vágógépet külön-
böző szélességben, lemezöllőt, sarok-
gömbölyítőt, perforálógépet kéz- és láb-
hajtásra, stokprést, mindenféle nyomdai és
rokonszakmabeli segédgépeket, valamint

teljeskörű

gépet 100—120 centiméter nagyságban

KLEIN ERNŐ

grafikai gépek és szerelvények gyára

BUDAPEST VII, ISTVÁN ÚT 4. SZÁM. TELEFONSZÁM: JÓZSEF 72-39

Állandóan raktáron tart, vesz, elad és becserél új és használt szakmabeli gépeket

W I É R T E S I I = A I L A I D A I R

LEVÉLBORÍTÉK-É S PÁPIRNEMÜGYÁR

KÉSZÍT:
MAPPÁKAT É S
DÍSZLEVÉLPAPIROKAT
IBUDAPEST-IV, FŐVÁMI-TÉIR-41
GYÁR: IV, MOLNÁR-UTCA-33

* **SCHRIFTGIESSEREI D. STEMPSEL A-G** *

FRANKFURT AM MAIN

Etwa 1500 Werks-
angehörige. Leistungsfähigste
Schriftgießerei. Messinglinien-, Holztypen- u.
Holzgerätelefabrik. Chemigraphische u. gal-
vanoplastische Anstalt. Schriften
für alle Sprachen
der Welt

Legteljesítőképe-
sebb betűöntőde, 1500 munkással.
Rézlénia-, fabetű- és fafelszerelési gyár. Kemi-
gráfiai és galvanoplastikai műintézet.
Cím- és kenyérfirások bár-
mely nyelvhez való
ékezetekkel.

* **ELSŐ MAGYAR BETÜÖNTÖDE RT** *

BUDAPEST VI, DESSEWFFY UCCA 32. TELEFÓN 23-70

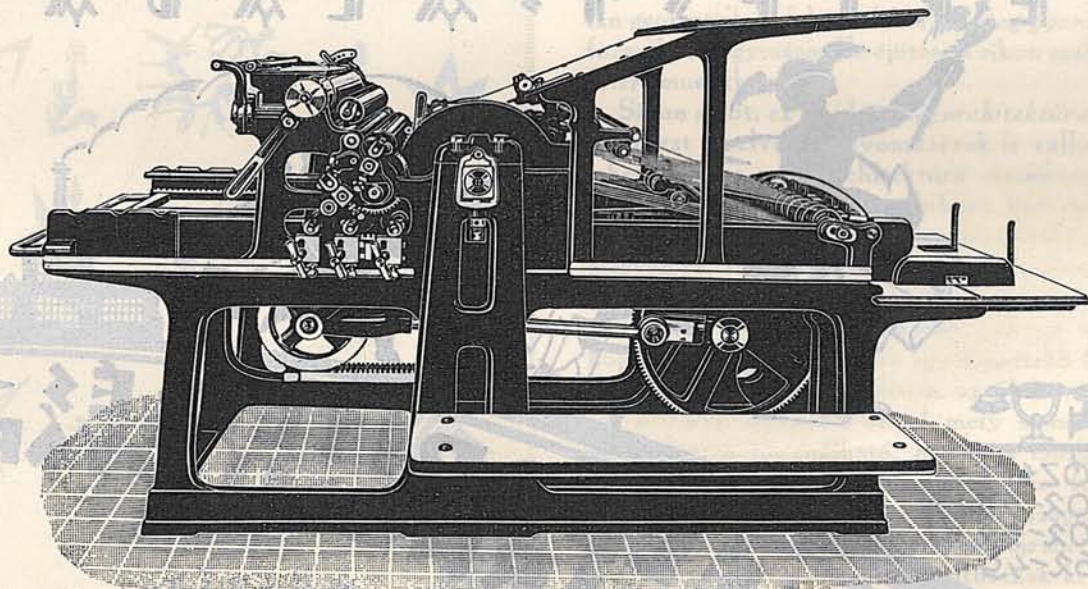
SCHNELLPRESSENFABRIK MÖDLING

VORM. L. KAISERS SÖHNE AKTIENGESELLSCHAFT
MÖDLING BEI WIEN. MUNKA- ÉS ÉRDEKKÖZÖSSÉGBEN
A SCHNELLPRESSENFABRIK KOENIG & BAUER
AKTIENGESELLSCHAFT CÉGGEL, - 001
WÜRZBURG

VORM. L. KAISERS SÖHNE AKTIENGESELLSCHAFT
MÖDLING BEI WIEN. IN ARBEITS- UND INTERESSEN-
GEMEINSCHAFT MIT DER SCHNELLPRESSEN-
FABRIK KOENIG & BAUER A.-G.,
WÜRZBURG

BUCHDRUCKSCHNELLPRESSEN: SCHNELLLÄUFER
„HEXE“ — „ROLLRENNER“
GYORSJÁRATÚ KÖNYVNYOMDAI NYOMÓGÉPEK

KÖRFORGÓGÉPEK ÉS TÖMÖNTÖDEI BERENDEZÉSEK
KIVÁNSÁGRA SZÍVESEN KÜLD AZONNAL PROSPEKTUSOKAT ÉS NYOMÁSMINTÁKAT

ROTATIONSMASCHINEN UND STEREOTYPPIEEINRICHTUNGEN
KATALOGE UND DRUCKPROBEN SENDEN AUF VERLANGEN SOFORT